

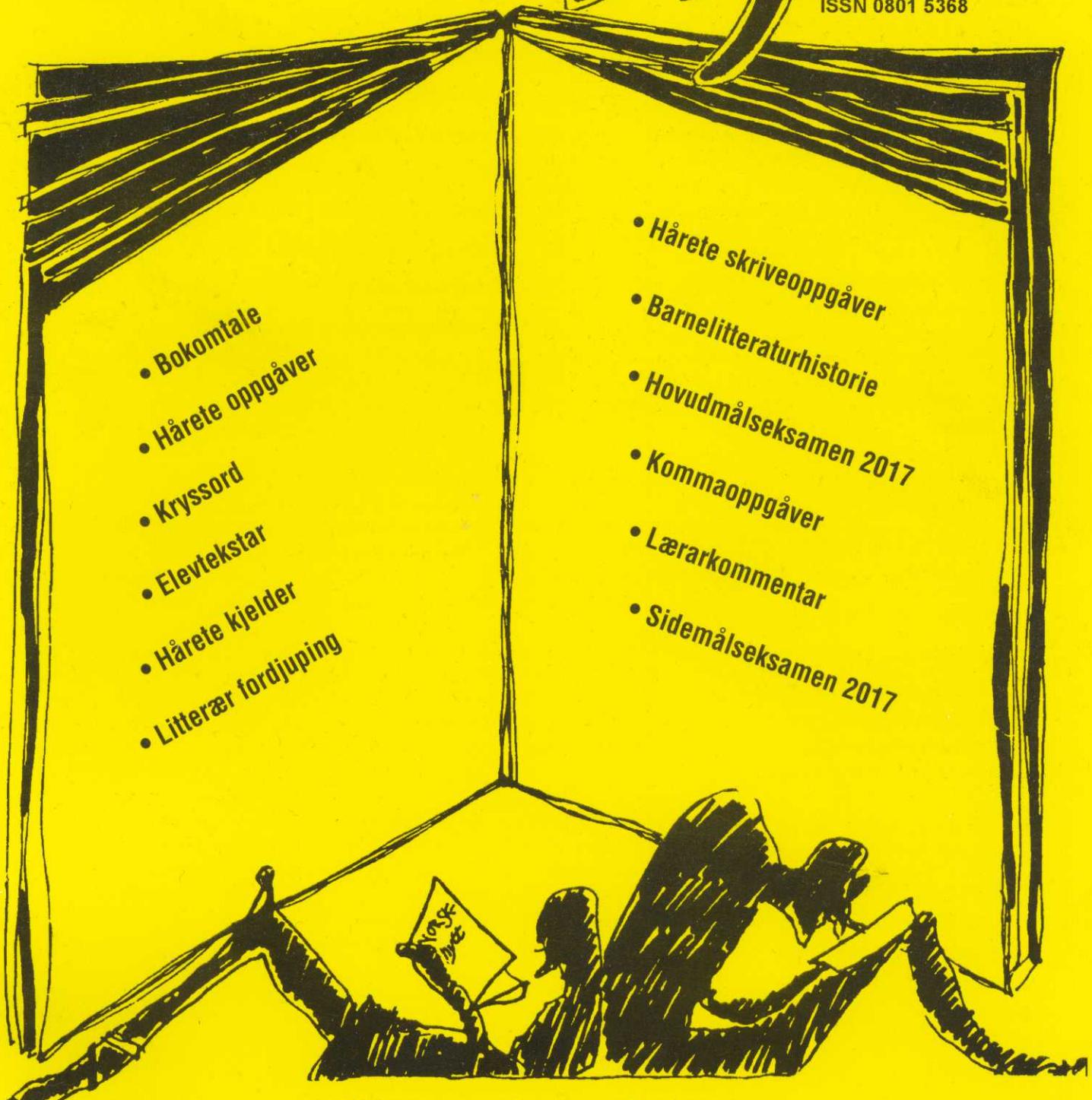
– et aktuelt læremiddel
i tidsskriftform

NORSKnytt

ISSN 0801 5368

- Bokomtale
- Hårete oppgåver
- Kryssord
- Elevtekstar
- Hårete kjelder
- Litterær fordjuping

- Hårete skriveoppgåver
- Barnelitteraturhistorie
- Hovudmåлseksemansen 2017
- Kommaoppgåver
- Lærarkommentar
- Sidemåлseksemansen 2017

REDAKTØR: TONJE NØRINGSET BJORDAL

Kva er Norsknytt?

Norsknytt er eit læremiddel i tidsskriftformat, særleg mynta på norsklærarar i ungdomsskulen. Eit overordna mål for tidsskriftet er å tilby lærarar kopieringsoriginalar, praktiske undervisningstips og fagleg oppdatering. Norsknytt ønsker å gi liv og variasjon til norskundervisninga.

Norsknytt blei starta opp av norsklæraren Jon Hildrum i Namsos i 1976. Nord-Trøndelag fylkeskommune finansierte i ei lengre periode utgjevinga av Norsknytt, for å sikre at tidsskriftet blei tilgjengeleg for alle ungdomsskulene i Nord-Trøndelag. Seinare har tidsskriftet spreidd seg til resten av landet.

Alle tekstane i Norsknytt er omfatta av opphavsrett, men lærarar kan fritt kopiere alt stoff som er tilrettelagt for elevar.

Sidan oppstarten har Norsknytt hatt to redaktørar. Norsklærar Jon Hildrum var redaktør frå 1976 til 2006. Norsklærar Øystein Jetne var redaktør frå 2007 til 2016. Norsklærar Tonje Nørtingset Bjordal er redaktør frå 2016.

Vil du abonnere?

Eit årsabonnement (fire nummer per år) kostar 695,- kroner. Bestillinga kan sendast til:

Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

eller:

post@norsknytt.no

Bidragsytarar i dette nummeret:

Øystein Jetne
Astrid Johnsrød
Tonje Nørtingset Bjordal

Tidlegare årgangar

Abonnentar på Norsknytt har høve til å bestille tidlegare årgangar til redusert pris. Porto og sendekostnader kjem i tillegg:

- ♦ Årgangane frå 1990 til 1992 kostar 50,- kroner per årgang.
- ♦ Årgangane frå 1993 til 2006 kostar 200,- kroner per årgang.
- ♦ Årgangene fra 2007 til 2016 koster 350,- kroner per årgang.

Innhaldsliste for Norsknytt

4-2017

- 3 Leiar
- 4 Bokomtale: *Norsk barnelitteraturhistorie*
- 5 Litterær fordjuping
- 12 Introduksjon til hårete oppgåver
- 13 Hårete skriveoppgåver
- 14 Hårete kjeldeoppgåver
- 16 Hårete kommaoppgåver
- 18 Hårete kryssord
- 22 Hovudmålseksamen frå 2017 – oppgåver
- 23 Hovudmålseksamen frå 2017 – tekstkommentar
- 24 Hovudmålseksamen frå 2017 – anonym elevtekst
- 26 Sidemålseksamen frå 2017 – oppgåver
- 27 Sidemålsteksamens frå 2017 – tekstkommentar
- 28 Sidemålseksamen frå 2017 – anonym elevtekst
- 30 Omsetjingskryssord frå bokmål til nynorsk
- 34 Fasitsider
- 36 Bakside

Norsknytt

Norsknytt slår ut håret

Dette nummeret av *Norsknytt* har stoff med eit ekstra originalt tema: hår. Dette er eit felt som kan vekke elevar som kanskje vanlegvis koplar norskfaget til tørre og høgthengande tema. Hår angår alle, liten og stor, ung og gammal, gutter og jenter. Alle har eit forhold til hår. Hår har i dette nummeret generelt både skriveoppgåver, kjeldeoppgåver, kryssord og kommaoppgåver. Vi håpar at dette kan vere ein alternativ innfallsvinkel til elles relativt tradisjonelle oppgåver.

Litterær fordjuping kan ha mange format på ungdomstrinnet. Fleire sider i dette nummeret har omfattande forslag til oppgåver og problemstillingar for eit litterært fordjupingsarbeid. Forslaga er delt inn i underkategoriar. Forslaga passar nok best for 10. trinn. Nokre av oppgåvene kan nok til og med vere vel utfordrande for ein gjennomsnittleg 16-åring, men differansen i vanskegrad kan vere fin å ha i bakhånd med tanke på elevar som treng noko ekstra å bryne seg på. Oppgåvene under sosial kontroll og religion i litteraturen er blant dei meir utfordrande.

Elevsvar og lærarkommentarar til eksamen 2017 kan vere fine å diskutere anten i kollegiet, eller for elevar som førebud seg til eksamen våren 2018. Her er gode elevsvara på både nynorsk og bokmål. Innad i *Norsknytt*-redaksjonen har vi også drøfta i kva grad vi synest karakteren som er gitt dei ulike svara er riktig. Som norsklærarar veit, er det ofte diskusjon og usemjje på dette feltet. Slik må det vere, til ei viss grad. Jo fleire svar ein ser på og diskuterer, jo betre grunnlag vil lærarar og sensorar likevel ha for å bli meir samstemte.

Nye, gode ungdomsbøker er alltid viktig å vidareformidle. Ein norsklærar har ikkje vanlegvis tid til å lese seg opp og halde oversikt over det som kjem ut på marknaden. Skulebibliotek ser dessverre i tillegg ut til å vere ein ikkje-fornybar ressurs, med alt det desse bidrar til når det gjeld å tilby god, oppdatert og passande litteratur for barn og ungdom. *Norsknytt*-redaksjonen prøver å samle korte skildringar av nokre nye ungdomsbøker som ungdommen forhåpentlegvis kan bite på.

Ny læreplan er på veg. Vi oppfordrar alle som har ei mening om kva element norskfaget skal innehalde, om å uttale seg. *Norsknytt* vil i tida framover ha fokus på dei nye kjernelementa, samt nye omgrep og vinklingar på faget vårt. Djupnelæring vil vi også rette lupen mot i tida framover. Fornying kan vere positivt, men kan også bidra til forvirring og frustrasjon. Her kan *Norsknytt* bidra til å stille spørsmål, prøve ut og komme med konkrete forslag til korleis ein teoretisk læreplan kan sjå ut i praksis.

Som alltid er redaksjonen interessert i alle former for innspel. Kontaktinformasjon finn du på motsett side.

Standardverk i ny utgåve:

Sterkt utvida versjon av ungdomslitteraturhistoria

Dersom du vil vere i stand til å gi elevane tips om norsk barne- og ungdomslitteratur, blir alt mykje enklare med den tredje utgåva av Norsk barnelitteraturhistorie.

Då førsteutgåva kom ut i 1997, fekk ho prisar både nasjonalt og internasjonalt. Dei tre forfattarane – Tone Birkeland, Gunvor Risa og Karin Beate Vold – har no omarbeidd boka ganske kraftig. Det har seg nemleg slik at den norske barne- og ungdomslitteraturen blomstrar som aldri før, og det har hendt mykje berre dei ti siste åra.

Eigarane av dei to første utgåvene skal vite at den første delen av boka, om litteraturen fram til 1970, er ganske uforandra. Det er dei 400 siste sidene som langt på veg utgjer ei heilt ny bok, med gjennomgang av nye forfattarskap, teksttypar, tema og skrive-måtar. Dei mange illustrasjonane og faksimilane skaper i seg sjølv leselyst.

Interessante innfallsvinklar

Forfattarane gjer det klart at det ikkje berre er ungdomsbökene som eignar seg for ungdom. Mange av dei nye biletbökene tek opp vanskelege tema og kan bli forstått på ulike måtar av dei heilt unge og av dei litt eldre lesarane. Dessutan er biletbökene ein svært ettertrakta arena for kunstnarar og illustratørar, og det rike samspelet mellom teksten og bileta gir mykje å utforske.

Forfattarane understrekar elles at dei nye barnebokappane med innlagt lyd inneber bøker som er endå meir multimodale enn før, og kanskje ei endå større oppleving for lesarane. Eller kanskje ikkje, for med automatisert lesetempo blir det mindre naturleg for lesarane å stoppe opp og undre seg, og kanskje er det heller ingen vaksne å snakke med i nærleiken når nettboka snakkar av seg sjølv.

Også teikneseriane og teikneserie-romanane har fått sitt eige underkapittel, med omtalar av til dømes Nemi, Frode Øverli og Lene Ask. Eigne underkapittel finst

også for kriminalseriar, historiske barnebøker, samisk litteratur og sakprosa. Fire litterære tusenkunstnarar, som beveger seg i landskapet mellom skjønnlitteratur og sakprosa, har fått ekstra brei omtale: Jostein Gaarder, Erna Osland, Bjørn Sortland og Jon Ewo.

Gute- og jenteperspektiv

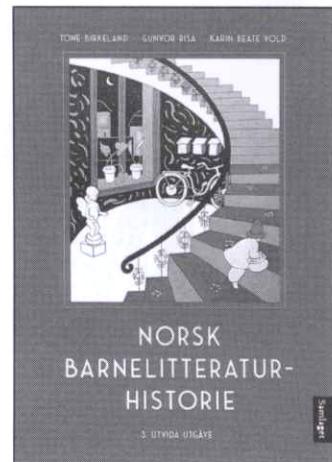
I det fyldige kapitlet om ungdomslitteratur viser forfattarane at den historiske romanen som før stod sterkt, no er skove heilt til sida av fantasybøkene og dystopiane. Problemrealisme og samfunnskritikk er mindre framtredande enn før. Motsett har identitetssøking, sjølvrefleksjon og livsmeistring fått større plass. Heltane no kan gjerne noko anna enn den vanlege heteroseksuelle helten. Og ikkje sjeldan har dei ein sjukdom eller ei sorg som dei må takle.

Forfattartrioen har delt kapitlet om ungdomsbøker i to. Først går dei gjennom bokfloraen med eit mannleg blikk, så med eit kvinneleg blikk. Denne oppdelinga fungerer nok godt for lærarar som vil tipse elevane om lesestoff, for særleg gutane er kresne på kva dei kan finne på å lese.

For mange elevar vil det vere fornuftig å utforske ungdomsbøker når dei arbeider med den norskfaglege fordjupinga. Den tredje utgåva inneheld mange tips om forfattarar og gode bøker. Helst bør alle skular ha ei slik bok, til glede for elevar og lærarar.

Tone Birkeland, Gunvor Risa og Karin Vold:
«Norsk barnelitteraturhistorie. 3. utvida utgåve»

Rettleiande pris: 499,- kroner
Det Norske Samlaget 2018

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori A: layout og omslag

Korleis når bøkene ut til lesarane? Oppgåvene i denne kategorien tar for seg det som skjer rundt bøkene og lesinga, både før, under og etter lesing. Nokre bøker sel mykje meir på grunn av eit vellukka omslag, medan andre sel mindre fordi innpakkinga ikkje er freistande nok. Vanlege papirbøker har også fått konkurrerande digitale alternativ. Kva har formatet bøkene kjem i å seie for salet av bøker og utviklinga vidare?

#1	Omslaget til ei bok kan ha mykje å seie for kor mange lesarar ho får. Ta for deg omslaget til ei bok du har lese. Bruk dei retoriske appellformene ethos, logos og pathos og gjer ei analyse av omslaget. Ta for deg tittel, samandrag, skrifttype, omtale, bilde, fargar, utsnitt, symbol og eventuelt andre interessante sider ved omslaget. Reflekter deretter rundt kva omslaget kan ha å seie for salet av akkurat denne boka. Tel det positivt eller negativt inn? Yter det eventuelt innhaldet rettferd?
#2	Når ei bok blir filmatisert, får ho ofte nytt omslag som er identisk med filmplakaten, eller som viser skodespelarane i filmen. Kvifor gjer forlaga dette, trur du? Kor mange bøker gjeld dette? Finn minst fem bøker der dette har skjedd, og prøv å finne ut om dette har gjort noko med salstala av bøkene i etterkant.
#3	Lenge har det vore ein tradisjon for at jenter les meir enn gutter. Er det noko forskjell på korleis omslaget på ei bok appellerer til jenter og gutter? Kva skal til for at eit omslag appellerer til begge kjønn? Kva er det med omslaget som eventuelt utgjer denne skilnaden? Vel nokre bøker du vil ta utgangspunkt i og sjå på layout, fargar, skrift, innhald, bilete, teikningar, mønster og liknande. Drøft kva som gjer at ei bok blir meir populær hos det eine kjønnet.
#4	Bokhandlar har tydelege utstillingar der dei viser fram ulike typar bøker, både nykomne bøker og bøker seljast på billigsal. Ta deg ein tur i to-tre bokhandlar og skriv ned kva sjangrar dei har utstilling av. Kva litteratur er framheva? Kva litteratur er på sal? Kvifor trur du det er slik. Samanlikne bokhandlane og reflekter rundt måten dei prøver å selje bøker på.
#5	Bøker kan ein få tak i mange stader: bokhandlar, bibliotek, loppemarknad, brukthandel, kiosk, internett og mykje meir. Kva er biblioteka si framtid? Vil det vere bibliotek i Noreg om femti år? Prøv å finne nokre tal som kan indikere kor mange bøker som blir lånt på eit bibliotek i året samanlikna med kor mange bøker som blir selt i ein bokhandel. Kva type bøker er mest lånt? Kven lånar bøker?
#6	Forlaga i Noreg har mykje makt gjennom utval av kva litteratur som skal gjevast ut her i landet. Gjennomfør eit forlagsstudium. Kva for forlag har vi i Noreg? Kven er dei største? Er det nokon forskjell på kva type bøker dei ulike forlaga trykker? Bruk nettsidene til forlaga, ta kontakt med dei sjølv eller finn andre pålitelege kjelder som kan ha informasjon. Kom gjerne med døme på populære bøker som dei ulike forlaga står bak.
#7	Nedlastbare lydbøker, e-bøker, lesebrett og generelt bøker tilknytt internett og appar har dei siste åra kome inn som populære alternativ til vanlege papirbøker. Kva kan vere fordelar og ulemper med dei ulike måtane å lese ei bok på? Prøv gjerne å finne tal som kan vise kor mange som kjøper dei ulike variantane. Korleis kan utviklinga bli framover? Vil folk framleis ha behov for å gå i bokhandlar og på bibliotek og kjøpe vanlege papirbøker nokre år fram i tid?

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori B: motiv- og temastudium

Motivet i ei bok eller i ein film kan vere eit fint objekt for vidare studium. Dette er fort å forveksle med tema, som handlar om det som ligg mellom linjene og det forfattaren vil ta opp med teksten sin. Motiv kan ein samanlikne med den situasjonen ein bildekunstnar er i når han eller ho skal lage eit bilde. Det ein ser på bildet, heilt konkret, er motivet. Ofte målar også ein målar ut frå eit motiv som vedkommande har framfor seg. Oppgåvene under tar opp nokre typiske tema og/eller motiv som kan vere interessante å gå nærmare inn på.

#1	Cowboy-motivet går igjen i fleire bøker og filmar. Korleis blir "det ville vesten" skildra? Vel eitt eller to verk med dette motivet. Er karakterane typiske romanfigurar? Kva eigenskapar har dei såkalla cowboyane (både indre og ytre)? Er dei heltar eller antiheltar?
#2	Kiosklitteratur er eit omgrep for litteratur som er lettles og rekna for eit breitt publikum. Kva er det, når oppstod det og kvifor har det blitt såpass populært? Kva tema går igjen i denne typen litteratur? Finn døme på forfattarar som skriv såkalla kiosklitteratur. Drøft kvifor vi har fått eit slikt fenomen.
#3	Klimaproblem dukkar stadig oftare opp som tema i ungdomslitteraturen. <i>Bouvetøya 2052</i> av Lars Mæhle og <i>Verdensredderne</i> av Simon Stranger er døme på dette. Bruk ei av dei nemnte bøkene, eller andre bøker du kjenner der klimaproblem er i fokus. Finn døme frå teksten på at lesaren får nødvendig informasjon om klimautfordringar og kan få nye perspektiv på dette. Drøft deretter korleis slike bøker kan bidra til at samfunnet og politikarane kjem fram til gode løysingar.
#4	Kriminalromanar har høge salstal i Noreg. Kvifor er drap eit såpass populært motiv å skrive om? Og kvifor er hat og drap så populære å lese om? Vel to krimromanar du kjenner, gjerne ungdomsromanar, og få fram kva som driv spenningskurva oppover. Vis med døme frå bøkene. Drøft i kva grad det må drap og krim til for å skape spenning i ei bok.
#5	Sjukdom er motiv for mange populære ungdomsromanar. Døme på dette er <i>I et speil i en gåte</i> av Jostein Gaarder og <i>Faen ta skjebnen</i> av John Green. Kva er det med sorg og død som gjer slike bøker så populære? Vis eksempel på at sjukdom bidrar til å bygge opp spenning i to bøker der dette er i fokus. Drøft deretter kvifor folk, og kanskje spesielt ungdom, likar å lese om dette.
#6	Mange bøker og filmar for ungdom i dag fell innanfor fantasy-sjangeren. Vel to fantasy-verk som du kjenner til og studer desse nærmare. Kva tema ligg bak desse veldig fantasifulle og oppdikta universa og miljøa? Korleis kan fantasy-litteraturen bidra til å få fokus på viktige tema? Kan fantasy-bøker få fram bodskapar som ikkje «vanleg» litteratur om den verkelege verda får fram?
#7	Superheltemotivet går igjen i mange bøker og filmar. Ein interessant superhelt som har markert seg i teikneserieform i det siste er <i>The Urban Legend</i> av Josef Yohannes. Studer kva som går igjen av tema i dei ulike forteljingane om denne karakteren. Du kan godt samanlikne med ein annan superhelt også. Kva eigenskapar har superheltane? Kva eigenskapar er spesielle for <i>The Urban Legend</i> ?

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori C: språk i litteraturen

Noreg har ei interessant og samansett språkhistorie, både med tanke på skriftspråk og talemål. Bøker kan ha innslag av dialekt, sosiolekt, forkortingar, emojiar, ungdomsspråk eller anna. Norske bøker kan i tillegg vere på anten nynorsk, bokmål eller samisk.

Under følgjer ei rekke oppgåver tilknytt språket i både eldre og nyare litteratur og språkutvikling.

#1	Bøkene <i>Alle utlendingar har lukka gardiner</i> av forfattar Maria Navarro Skaranger og <i>Tante Ulrikkes vei</i> av Zeshan Shakar er meir eller mindre skrivne på kebabnorsk. Vis korleis denne eller andre multietnolektar er brukte i nyare litteratur. Drøft kva dette kan tilføre litteraturen vår. Kan det også vere problematisk?
#2	Mange nyare romanar, spesielt ungdomsbøker, har innslag av ungdomsspråk, SMS-språk og forkortingar. Vis eksempel frå bøker du kjenner og reflekter rundt korleis dette kan vere med å påverke ungdom som les desse bøkene. Er dette positivt eller negativt for utviklinga av språket vårt? Drøft.
#3	<i>Ringenes herre</i> er døme på eit litterært verk der forfattaren har utvikla eit eige språk. Bruk anten <i>Ringenes herre</i> som utgangspunkt, eller finn ei anna bok der forfattaren har utvikla eit eige språk for den fiktive verda si. Vis døme på enkeltord og forklar betydninga. Få fram indikasjonar på korleis språksystemet er bygd opp og samanlikn med vårt eige språksystem. Drøft kva dette gjer med interessa og innlevinga til lesaren.
#4	Bruk av banneord i litteraturen har stadig utfordra lesarar og kritikarar. Har det noko for seg å bruke språket på denne måten i litteraturen? Finn døme frå bøker du kjenner og samanlikn bruken av banneord i ulike samanhengar. Drøft korleis banning kan bidra til å løfte eit litterært verk og eventuelt i kva grad det også kan opplevast som unødvendig og direkte støytande.
#5	Barnelitteratur og voksenlitteratur/ungdomslitteratur kan ha eit ganske ulikt språk. Finn tilbake til ei bok du hugsar veldig godt frå du var liten og ei bok som du har lese i løpet av det siste året. Samanlikn språket i desse bøkene. Kva er skilnaden? Kvifor er det slik? Bruk eksempla til å drøfte.
#6	Den norrøne sagalitteraturen, som <i>Heimskringla</i> og <i>Njåls saga</i> , har eit ganske unikt og direkte språk. Vel eit utdrag som du kan studere nærmare. Korleis er dette språket samanlikna med språk i nyare litterære verk? Korleis er ordbruken? Kva med setningslengda?
#7	Mange les bøker på både nynorsk og bokmål, mens andre held seg til den målforma dei er mest komfortable med. Kva har vi å vinne på å lese bøker på begge målformer og utfordre språkøyret vårt? I kva grad kan det i tillegg bidra til å gjøre det lettare å bli god til å skrive? Finn meiningsytringar i form av artiklar, debattforum på nettet eller i avisar. Drøft korleis det å lese bøker på to skriftspråk kan ha både fordelar og ulemper.

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori D: religion i litteraturen

Religion står sentralt hos mange forfattarar. Oppgåvene under trekker fram verk der religion spelar ei rolle, i større eller mindre grad. Dersom du kjenner andre verk som tar opp religiøse motiv eller tema, er det sjølvsagt fritt fram å bruke desse i staden for.

#1	Dan Brown har skrive populære spenningsbøker som <i>Da Vinci-koden</i> og <i>Engler og demoner</i> . Her utfordrar han bakgrunnen til nokre av dei store religionane., først og fremst katolsk kristendom. Studer bøkene og hent ut døme frå teksten som viser bruk av religiøs symbolikk. Vis minst tre døme som du forklarer og drøftar. Du kan også vise til filmatiseringane av bøkene.
#2	I stykket <i>Et dukkehjem</i> har Henrik Ibsen lagt handlinga til julaftan og julefeiringa. Det er også fleire signal i stykket som peikar mot religiøs symbolikk. Finn døme på korleis religionen er brukt i stykket og reflekter over kva dette gjer med verket.
#3	<i>Sataniske vers</i> av Salman Rushdie er eit døme på ei bok som på grunn av religiøse motiv skapte enormt oppstyr då ho kom ut. Finn ut kva som skjedde i samband med denne utgjevinga. Vis døme frå teksten som kan lenkast til religiøse motiv og drøft forholdet mellom ytringsfridom og religion. Her kan du også trekke inn dagsaktuelle debattar!
#4	Både <i>Bibelen</i> , <i>Koranen</i> og andre religiøse verk er rekna som stor litteratur. Finn døme på metaforar, besjeling, kontrastar eller andre litterære verkemiddel i utdrag frå ei av desse store religiøse rettesnorene. Drøft bruken av språklege verkemiddel for å få fram ein bodskap. Kan slike verkemiddel gjere det lettare for folk å praktisere religionen sin?
#5	<i>Ringenes herre</i> følgjer mange av dei same mönstra som forteljingane i <i>Bibelen</i> . Kampen mellom det gode og det vonde er eit gjennomgangstema. Korleis kjem forholdet mellom det gode og det vonde til uttrykk i <i>Ringenes herre</i> ? Korleis foregår denne kampen? Her kan du velje ei av bøkene i trilogien og sjå nærmare på, om du vil.
#6	Bruk novella <i>Matt. 18.20.</i> av Tor Åge Bringsværd som utgangspunkt, og studer korleis forfattaren brukar religion for å få fram bodskapen sin. Kva er det med religionen her som skaper spenning? Finst det også religiøse symbol i denne teksten?
#7	<i>Sofies verden</i> av Jostein Gaarder er ein roman som utfordrar livssynet vårt og som gjer filosofi rundt eksistensen vår litt lettare tilgjengeleg. Få fram kva for filosofar Gaarder har fokus på. Vel ut nokre problemstillingar som blir stilt i boka og forklar korleis desse blir drøfta i boka.

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori E: sosial kontroll

Temaet sosial kontroll er i vinden både i skjønnlitteratur og sakprosa. Omgrepene kan være relevant i samband med eldre og nyare litteratur. Strengt tatt er det ganske mange bøker og tekstar som sveipar innom temaet på eitt eller anna vis.

Før ein gir seg i kast med ei av oppgåvene under, kan det vere lurt å undersøke og sette seg inn i korleis omgrepene blir definert. Store norske leksikon har ein god definisjon som kan vere

#1	Mange bøker tar direkte eller indirekte opp temaet sosial kontroll. <i>Et dukkehjem</i> kan vere eit døme på dette, men vi har også fleire bøker i nyare tid som rettar fokus mot dette fenomenet. Samanlikn temaet sosial kontroll i eldre og nyare litteratur. Kva er forskjellen? Kva sider av samfunnet blir problematisert? Finst det likskapstrekk før og no? Drøft.
#2	Blogg og sosiale medium er blitt ein stor del av kvardagen til både ungdom og voksne. Fleire bøker tar for seg dette. Bøkene <i>Veslebror ser deg</i> av Cory Doctorow, <i>Eksperimentet</i> av Harald Nortun, <i>Kjære søster</i> av Alf Kjetil Walgermo og <i>Rykhet</i> av Ingeborg Arvola er nokre døme. Vel ei av desse eller andre bøker du kjenner og drøft korleis plattformer som til dømes Facebook, Instagram og Snapchat blir framstilte. Sit ein igjen med eit positivt eller negativt inntrykk av kva desse plattformene tilfører samfunnet og menneska?
#3	Boka <i>Skamløs</i> er ei samling av ulike tekstar som tar opp ulike kulturelle og samfunnsmessige utfordringar. Les eit utval av tekstane og drøft desse opp mot temaet sosial kontroll. Korleis er denne boka med på å definere omgrepene? Kva kan boka seie om utfordringar som nokre unge opplever i Noreg i dag? Kvifor er denne boka viktig?
#4	<i>To søstre</i> av Åsne Seierstad er ei dokumentarisk bok som handlar om to norske jenter som reiser til Syria, der borgarkrigen herjar for fullt. Kva for ulike utfordringar møter dei to jentene både i det norske samfunnet, men også etter at dei reiser frå Noreg? Kva er årsakene til at dei hamnar i denne vanskelege situasjonen? Bruk døme frå ulike delar av boka til å vise korleis jentene møter miljø som blir eit problem i staden for ei hjelpe i livet.
#5	<i>Jonas</i> av Jens Bjørneboe og <i>Gift</i> av Alexander Kielland er to bøker som rettar fokus mot skulesystemet. Her blir tema som klassisk danning og latinskulen problematisert. Gjennomfør ei samanlikning av synet på skulesystemet i desse to verka. Drøft gjerne også opp mot innlegg du finn i dagens aviser om det same temaet.
#6	Bokserien <i>Dødslekene</i> (<i>The hunger games</i>), som også er filmatiserte, er blitt veldig populære. Korleis blir temaet sosial kontroll problematisert i desse bøkene? Trekk ut konkrete døme på oppbygging av system, enkeltepisodar og hierarki som kan vise sosial kontroll. Dette er ein form for fantasy-litteratur, men kan det likevel vere utgangspunkt for drøfting av samfunn som finst? Kan det vere relevant med tanke på vårt eige samfunn?
#7	Skjønnlitteratur kan bidra til at ein får innsikt i andre skjebnar, andre liv, andre miljø på ein litt enklare måte enn om ein skulle levd alle desse liva sjølv. Mange nyare norske ungdomsromanar tar opp møtet mellom den norske kulturen og framande kulturar. Døme på populære ungdomsbøker er <i>Alle utlendingar har lukka gardiner</i> , <i>Skitten snø</i> og <i>Tante Ulrikkes vei</i> . Vel ei bok som tematiserer dette kulturmøtet og trekk fram døme på at det kan vere utfordrande. Drøft ut frå døma korleis skjønnlitteraturen kan vere med å hjelpe oss til innsikt og forståing for menneske sine forsøk på å bli integrert og akseptert i det norske samfunnet.

Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori G: bok og film

#1	Når ei bok blir filmatisert, diskuterer ein ofte i kva grad boka eller filmen er best. Samanlikn ei bok du har lese, som er filmatisert, med filmversjonen. Kva er forskjellane og likskapane? Har filmskaparane tolka og framstilt sentrale rollefigurar på ein heilt annan måte enn du hadde sett føre deg då du las boka? Korleis er miljøet? Er noko tatt bort eller lagt til i filmen? Vis med døme frå begge verka.
#2	<i>13 gode grunner</i> av Jay Asher er ei bok som er laga tv-serie av. Denne serien blei veldig omdiskutert fordi mange meinte han kunne få sjølvmord til å verke som ein god utveg. Kvifor kom ikkje denne diskusjonen etter boka? Ta for deg tendensen til at fleire og fleire vel å sjå tv-seriar framfor å lese. Kva er det med tv-serien som gjer at han provoserer i større grad enn boka? Reflekter også over korleis denne utviklinga kan komme til å bli vidare.
#3	Både bøkene og filmane om Harry Potter er særslig populære blant både barn, ungdom og voksne. Korleis blir det oppdikta universet rundt Galtvort høyere skole for hekseri og troldom framstilt i boka samanlikna med filmen? Finn døme som viser at filmskaparane har bygd vidare på dei skildringane som står i bøkene. Her kan du velje å ta utgangspunkt i til dømes den første filmen og boka, slik at du avgrensar omfanget av kjelder.
#4	<i>Faen ta skjebnen</i> av John Green er tittelen på ei populær ungdomsbok som nyleg er filmatisert. Samanlikne boka og filmen og rett fokus mot kva som bidrar til å få fram mest kjensler hos deg som leesar og sjåar. Klarer filmen å skape like mykje trist stemning som boka? Kva scener er det som gjer at ein blir rørt. Kan ein bli meir rørt av ei bok enn av ein film, eller omvendt? Reflekter over kva som skal til for å røre ein lesar og sjåar.
#5	Roald Dahl er ein norskætta forfattar som er kjent for dei kreative universa sine og dei mangfoldige barne- og ungdomsbøkene han har skrive. Vel ei av bøkene du kjenner til og drøft korleis filmversjonen (nesten alle dei mest kjende bøkene til Dahl er filmatiserte) løyser dei noko overnaturlege innspela i historiene hans. Vis med døme frå både bok og film.
#6	Astrid Lindgren er ein kjend og kjær forfattar som har skrive både skumle og morosame bøker for barn. Mange av desse finst også i filmversjon. Vel ei av bøkene eller bokseriane hennar og gjer ei samanlikning av framstilling i bok og på film. Avslutt med ei godt grunngitt eiga mening om kva som fungerer best.
#7	Vel tre bøker du kjenner som er blitt filmatisert. Korleis startar filmane samanlikna med bøkene? Er innleiinga in medias res? Kva har starten på filmen og boka å seie for korleis lesaren og sjåaren blir fanga og vil halde fram å lese boka og sjå filmen? Er det lettare å bli fanga av ein film enn av ei bok? Drøft.

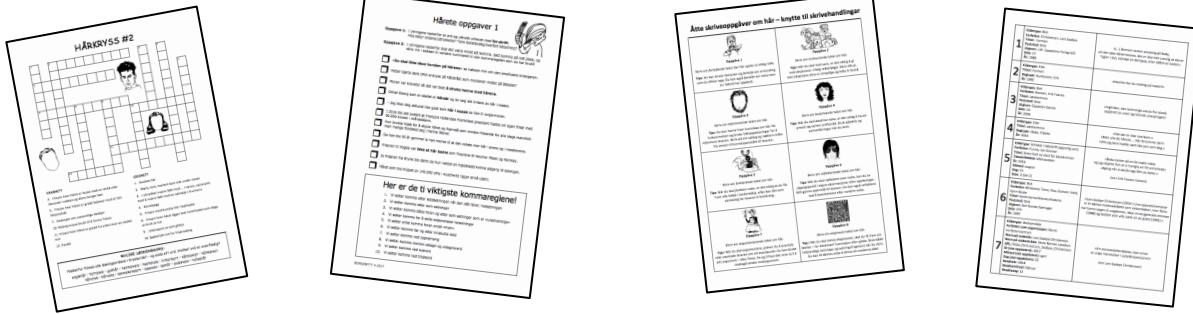
Fordjupingsoppgåver i litteratur

Kategori H: tradisjonelle fordjupingstema

Nokre tema går aldri av moten. Den norske litteraturarven er verd å trekke fram i (nesten) dei fleste samanhengar! Under følgjer eit knippe oppgåver som egnar seg dersom du ønskjer å dykke inn i den klassiske litteraturen vår. Oppgåvene går sjølv sagt an å kombinere med eit blikk på noko meir moderne. Samanlikning av eldre og nyare litteratur kan vere interessante studium i seg sjølv.

#1	Amalie Skram er ein forfattar som skreiv kjende verk innan naturalismen i norsk litteraturhistorie. Kva kjenneteiknar denne litteraturen? Kva tema blei tatt opp? Vel eit eller to verk som du brukar som døme frå denne perioden. Drøft korleis Skram fekk fram bodskapa sine gjennom litteratur.
#2	I stykket <i>Et dukkehjem</i> av Henrik Ibsen har vi kjønnsroller som eit sentralt tema. Nora blir i mange samanhengar referert til som ei kvinne som får fram tradisjonelle kvinnelege eigenskapar, samtidig som ho bryt med andre tradisjonar. Vis døme frå stykket som viser kjønnsrollene. Korleis bidrog og bidrar dette stykket i debatten om likestilling og kjønnsroller?
#3	Dei fire store er eit omgrep som blir forbunde med norsk litteraturhistorie. Kvifor blei fire meir eller mindre framleis kjende forfattarar kalla for dette? Kva skreiv dei om og kva periode var dette? Finn bakgrunnen for fenomenet og gi eit kort innblikk i tema som desse fire skreiv om i den perioden dei var aktive.
#4	"Å sette problem under debatt" er eit kjent uttrykk i litteraturhistoria. Finn døme på litteratur som var aktuell i perioden dette uttrykket oppstod. Vis med døme korleis uttrykket var ein del av litteraturen og drøft om det framleis er aktuelt i dag.
#5	Ein roman inneheld alltid minst ein konflikt. Vel ein eller to romanar du har lese i løpet av dei to siste åra. Samanlikne utviklinga av hovudkonflikten i desse bøkene. Korleis får forfattaren spenninga til å stige eller konflikten til å utvikle seg eller eskalere? Her kan det vere like interessant å samanlikne bøker innanfor same sjanger som bøker i ulik sjanger.
#6	Besjeling er eit effektfullt verkemiddel som ofte er brukt i lyrikken. Eit klassisk døme på dette er diktet <i>Landskap med gravemaskiner</i> av Rolf Jacobsen. Det kan også brukast i romanar på eit større plan, og spesielt i barnebøker. Finn døme på at besjeling er brukt gjennomgåande i eit verk. Kva konkrete døme kan du trekke fram frå teksten? Kva gjer besjelinga med verket?
#7	Folkeeventyr er opphavleg ein munnleg tradisjon, der historiene etter kvart har blitt nedskrivne. Kunsteventyr er ein litt annan type eventyr der vi kjenner forfattaren. Samanlikne eit folkeeventyr med eit kunsteventyr. Kva likskapar og skilnader finn du? Er det store forskjellar i bruken av språklege verkemiddel? Kva måte å lage eventyr på fungerer best? Drøft.

Håret til topps i norskfaget?

Elever på alle nivåer kan skrive om hår. I dette nummeret av Norsknytt byr vi på hår i kryssord, kommaoppgaver, kildeoppgaver og skriveoppgaver. Til sammen utgjør kopioriginalene om hår et sammenhengende undervisningsopplegg som kan vare i flere uker.

For elevene kan det virke som en absurd tanke at en undervisningsperiode i norsk skal ha hårstrå som omdreiningspunkt. Et slikt motivvalg kan i seg selv skape nysgjerrighet og engasjement. Hvor mye går det egentlig an å skrive om hår?

En mulig start på undervisningsperioden kan være å la elevene skrive ned ord som har med hår å gjøre. Fyller læreren deretter på med fire kryssord der alle løsningsordene er «hårord», får elevene etter hvert et godt grunnlag for å uttrykke seg presist om ulike former for hårvækst og frisyror. De to kommaoppgavene inneholder en rekke tanker om hår – og dessuten mange faste uttrykk med både en bokstavelig og en overført betydning.

Veksling mellom teksttyper

Ved å bygge opp elevenes kunnskaper og interesse for hår er grunnlaget lagt for utfordrende skriveoppgaver knyttet til ulike teksttyper. Læreplanen sier at elevene skal kunne skrive *kreative, informerende, refleksjonerende* og *argumenterende* tekster. På skriveoppgavearket splitter vi de *kreative* tekstene opp i *fortellende* og *ekspresive* tekster – og vi føyer til *beskrivende, forklarende* og *instruerende* tekster. I klasserommet kan det være lurt å diskutere hva som kjennetegner de ulike teksttypene.

Lurere enn å servere alle de åtte skriveoppgavene samlet, kan det være å servere

oppgavene én og én. Hvis elevene får sju minutter til hurtigskriving for hver oppgave, kan kanskje elevene i etterkant vurdere hvilke tekster de er mest fornøyde med og vil bygge videre på? Blir oppgavene for åpne for elevene, har vi i punktlisten nedenfor tips om hvordan oppgavene kan snevres inn.

Eksplisitt opplæring i kildebruk

Det siste elementet i Norsknytts «hårpakke» gjelder kildebruk. Elevene skal etter 10. trinn kunne «integrasjon, sitere og referere relevante kilder», men får de det til?

Vi foreslår eksplisitt opplæring i kildebruk ved hjelp av eksempeltekst, oppgitte kildeopplysninger og referanseverktøyet i Word. Hvis elevene bruker Word-funksjonen, trenger de faktisk ikke tenke på kildeopplysningenes rekkefølge i kildelisten: Word ordner alt. Av erfaring vet vi at elevene oppriktig gleder seg over den fiks ferdige kildelisten som til slutt popper opp.

De viktigste instruksjonene finnes på elevenes oppgaveark. Lærere som er usikre på referatverktøyet, kan ha glede og nytte av å se opplæringsvideoer på YouTube: Bruk «referanseverktøy» som søkeord. Vær dessuten oppmerksom på at funksjonen ikke finnes i Word Online, og at PC g Mac har litt ulike menylinjer.

Forslag til spissede skriveoppdrag om hår

- Beskriv frisyrene som du ser på bildet. (Tips til læreren: Lag en kollasj, vis med projektor.)
- Fortell en historie der noen finner avklippet hår på et uventet sted.
- Informér et norsktalende romvesen om hva hår er.
- Argumentér i et leserinnlegg for eller mot å bruke skamklipping som straffemetode.
- Forklar en venn forskjellen på ulike frisyror og hva slags signaler frisyrene sender.
- Reflekter over hvorfor noen mennesker river seg i håret.
- Skriv en instruksjon om hvordan man vasker håret til en person som må ha alt inn med teskje.
- Skriv en (ekspressiv) tekst der du uttrykker følelser knyttet til hårlengde.

Åtte skriveoppgåver om hår – knytte til skrivehandlingar

Oppgåve 1

Skriv ein *forteljande* tekst der hår speler ei viktig rolle.

Tips: Du kan bruke fantasien og *fortelje* om ei hending som du diktar opp. Du kan også *fortelje* om noko som du faktisk har opplevd.

Oppgåve 2

Skriv ein *instruerande* tekst om hår.

Tips: Når du skal instruere, er det viktig å gi instruksjonane i riktig rekkefølge. Skriv slik at instruksjonane dine er eintydige og lette å forstå.

Oppgåve 3

Skriv ein *informatorande* tekst om hår.

Tips: Du kan hente fram kunnskap om hår frå hukommelsen og bruke faktaopplysningar for å *informere* leseren. Skriv på ein sakleg og nøktern måte. Vis omsyn til kunnskapsnivået til leseren.

Oppgåve 4

Skriv ein *beskrivende* tekst om hår.

Tips: Når du skal *beskrive* noko, er det viktig å ha eit presist og variert ordforråd. Bruk adjektiv og samanlikningar når du skriv.

Oppgåve 5

Skriv ein *forklarande* tekst om hår.

Tips: Når du skal *forklare* noko, er det viktig at du får fram alle ledda i tankerekkja, elles kan det vere vanskeleg for leseren å forstå deg.

Oppgåve 6

Skriv ein *reflekterande* tekst om hår.

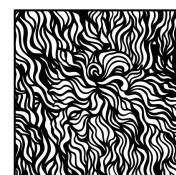
Tips: Når du skal *reflektere* over noko, kan du ta utgangspunkt i eigne observasjonar eller opplevingar. Still gjerne spørsmål til leseren. Du kan også reflektere ved å *kommentere* eller *vurdere* noko.

Oppgåve 7

Skriv ein *argumenterande* tekst om hår.

Tips: Når du skal *argumentere*, prøver du å overtale eller overtyde leseren om eit standpunkt. Du kan bruke eitt argument – eller fleire. Av og til kan det vere lurt å imøtegå tenkte motargument.

Oppgåve 8

Skriv ein *ekspressiv* tekst om hår.

Tips: Når du skal skrive *ekspressivt*, skal du få fram ein følelse – for eksempel frustrasjon eller glede. Bruk både fullstendige setningar og setningsfragment når du skriv. Du kan til dømes velje å skrive eit moderne dikt!

Korleis referer vi til kjelder på riktig måte?

Når du fører opp kjelder, gjer du teksten din meir truverdig, og du hjelper leserar som vil leite seg fram til meir stoff på eiga hand. Det finst fleire måtar å referere til kjelder på. I fagartiklar bør vi bake kjeldene inn i brødteksten og i tillegg lage ei kjeldeliste plassert heilt til slutt.

Reglane for kjeldeføring er mange og komplekse. Den aller beste løysinga er å bruke referanseverktøyet til *Word* eller tilsvarende program, for då blir alt riktig. Unngå *Word Online*, for den versjonen inneheld ikkje dei funksjonane du treng.

Når du skal føre opp kjelder i PC-versjonen av *Word*, set du markøren rett etter sitatet eller faktaopplysninga i brødteksten. Deretter vel du «Referanser» frå menylinja, «Sett inn sitat» og «Legg til kilde». Då får du opp eit skjema som du skal fylle ut.

Når du seinare skal lage kjeldeliste, vel du på nytt «Referanser» frå menylinja, deretter «Bibliografi» og «Sett inn bibliografi». Då kjem kjeldelista opp av seg sjølv.

OPPGÅVE: Skriv av teksten nedanfor. Bruk referanseverktøyet og erstatt parentestekstane med kjeldeopplysninga frå tabellen. Til slutt skal du bruke *Word* til å lage ei automatisk kjeldeliste.

Hårvekst i norsk litteratur

Av Heidrun Ørstavik

TEKST TIL FORORDET?

I alle år har eg vore spesielt interessert i menneskehår. To gonger har eg vore i London for å sjå musikalen *Hair*, på soverommet har eg tapetsett veggane mine med teikningar av Harald Hårfagre, og fleire gonger har eg fått hårdikt på trykk i lokalavisa mi, *Møre-Nytt*. Då eg fekk vite at vi i norskfaget skulle lage ei fordjupingsoppgåve, var eg ikkje i tvil. Overskrifta måtte bli *Hårvekst i norsk litteratur*.

TEKST TIL HOVUDDELEN?

I denne fordjupingsoppgåva gapar eg høgt. Eg skal samanlikne Lars Saabye Christensens roman *Herman* (**KJELDE 1, DROPP SIDETAL**) med Erik Fosnes Hansens roman *Løvekvinnen* (**KJELDE 3, DROPP SIDETAL**).

Christensen er i *Store Norske Leksikon* omtalt som ein forfattar med «Fin menneskeforståelse, ikke minst av unge mennesker i outsiderposisjoner» (**KJELDE 7**). I *Norsk barnelitteraturhistorie* står det skrive at fleire av dei bøkene som no er rekna som ungdomsbøker, opphavleg vart marknadsførte som vaksenbøker (**KJELDE 6**).

Eit digitalt søk i *Herman* viser at ordet «hår» blir brukt 52 gonger i romanen, medan «håret» blir brukt 76 gonger. Det er altså ikkje tvil om at hår er eit heilt sentralt motiv i romanen. Hovudpersonen Herman, som mistar håret, tenkjer tidleg i romanen på ei hårfager jente i klassen: «(...) Herman tenker plutselig på Ruby, alt det røde håret hennes, det er ikke helt umulig at det er fugler i det, kanskje en dompap, eller iallfall en kolibri» (**KJELDE 1, MED SIDETAL**). Herman tenkjer også på håret til kassadama Eva, slik vi opplever det i opningsreplikken i spelefilmen: «Hvorfor har du netting på hodet?» (**KJELDE 2**).

Hovudpersonen i *Løvekvinnen*, Eva, har den sjeldne sjukdomen hypertrikose, som fører til ekstrem hårvekst på store delar av kroppen. I spelefilmen får faren sjå barnet og seier: «Det der er ikke noe barn» (**KJELDE 4**). Faren blir likevel framstilt på ein meir sympatisk måte i filmen enn i boka, for filmskaparane ville sikre seg gode publikumstal (**KJELDE 5**).

	KJELDEOPPLYSNINGAR	MOGLEGE SITAT FRÅ KJELDENE
1	Kildetype: Bok Forfatter: Christensen, Lars Saabye Tittel: Herman Poststed: Oslo Utgiver: J.W. Cappelens Forlag A/S Side: 17 År: 1988	<p>«(...) Herman tenker plutselig på Ruby, alt det røde håret hennes, det er ikke helt umulig at det er fugler i det, kanskje en dompap, eller i allfall en kolibri»</p>
2	Kildetype: Film Tittel: Herman Regissør: Gustavson, Erik År: 1990	<p>«Hvorfor har du netting på hodet?»</p>
3	Kildetype: Bok Forfatter: Hansen, Erik Fosnes Tittel: Løvekvinnen Poststed: Oslo Utgiver: Cappelen Damm Side: 10 År: 2006	<p>«Inghildur, den kvinnelige varulv fra Island, oppdratt av ulver og talende ulvesproget»</p>
4	Kildetype: Film Tittel: Løvekvinnen Regissør: Idsøe, Vibeke År: 2016	<p>«Det der er ikke noe barn.» «Men alle de hårene ... Når forsvinner de?» «Om jeg bare hadde vært like pen som deg.»</p>
5	Kildetype: Artikkel i tidsskrift (egentlig avis) Forfatter: Furuly, Jan Gunnar Tittel: Skrev helt ny slutt for Løvekvinnen Tidsskrifttittel: Aftenposten År: 2016 Måned: august Dag: 21 Side: 3 (del 2)	<p>«Boka slutter på en litt mørk måte, og jeg skjønte fort at vi trengte en litt annerledes utgang når vi skulle lage film av dette.»</p> <p>(sier Erik Fosnes Hansen)</p>
6	Kildetype: Bok Forfatter: Birkeland, Tone; Risa, Gunvor; Vold, Karin Beate Tittel: Norsk barnelitteraturhistorie Poststed: Oslo Utgiver: Det Norske Samlaget Side: 374 År: 1997	<p>«Lars Saabye Christensen (1953–) sine oppvekstromanar er til dømes marknadsførte som voksenbøker, men fleire har funne vegen til ungdomen, ikkje minst gjeld det <i>Herman</i> (1988) og <i>Gutten som ville være en av gutta</i> (1992).»</p>
7	Kildetype: Webområde Forfatter som organisasjon: Norsk Forfattersentrum Navn på webside: Lars Saabye Christensen Navn på webområde: Store Norske Leksikon URL: https://snl.no/Lars_Saabye_Christensen År (sist oppdatert): 2017 Måned (sist oppdatert): april Dag (sist oppdatert): 23 Besøksår: 2018 Besøksmåned: februar Besøksdag: 12	<p>«Fin menneskeforståelse, ikke minst av unge mennesker i outsiderposisjoner»</p> <p>(om Lars Saabye Christensen)</p>

Hårete oppgaver 1

Oppgave 1: I ytringene nedenfor er ord og uttrykk utehevet med **fet skrift**. Hva betyr ordene/uttrykkene? Tenk bokstavelig/overført betydning.

Oppgave 2: I ytringene nedenfor skal det være minst ett komma. Sett komma på rett plass, og skriv inn i boksen til venstre nummeret til den kommaregelen du har brukt!

- «**Du skal ikke skue hunden på hårene**» sa naboen min om den smellvakre bilselgeren.
- Petter kjørte dere DNA-analyse på hårstrået som morderen mistet på åstedet?
- Moren var kravstor så det var best **å stryke henne med hårene**.
- Onkel Georg som er skallet er **hårsår** og lar seg lett irritere av hår i maten.
- Jeg liker deg akkurat like godt som **hår i suppa** sa han til svigermoren.
- I 2016 ble det avslørt at François Hollandes Frankrikes president hadde sin egen frisør med 90.000 kroner i månedslønn.
- Hun brukte hijab for å skjule håret og for å unngå å friste mannsfolk men mange forelsket seg i henne likevel.
- Da han ble 50 år gammel la han merke til at det vokste mer hår i ørene og i neseborene.
- Frisyren til Pogba var **ikke et hår bedre** enn frisyrene til Neymar Messi og Ramsey.
- Jo frisøren fra Bryne ble dømt da hun nektet en hijabkledd kvinne adgang til salongen.
- Håret som ble klippet av 140.000 ofre i Auschwitz ligger ennå utstilt.

Her er de ti viktigste kommareglene!

1. Vi setter komma etter leddsetningen når den står først i helsetningen.
2. Vi setter komma etter som-setninger.
3. Vi setter komma både foran og etter som-setninger som er «unødvendige».
4. Vi setter komma for å skille sideordnede helsetninger.
5. Vi setter alltid komma foran ordet «men».
6. Vi setter komma før og etter innskutte ledd.
7. Vi setter komma ved oppramsing.
8. Vi setter komma mellom utsagn og utsagnsverb.
9. Vi setter komma ved svarord.
10. Vi setter komma ved tiltaleord.

Hårete oppgåver 2

Oppgåve 1: I ytringane nedanfor er ord og uttrykk uthøva med **feit skrift**.

Kva tyder orda/uttrykka? Tenk både på bokstavleg og overført tyding.

Oppgåve 2: I ytringane nedanfor skal det vere minst eitt komma. Set komma på rett plass, og skriv inn i boksen til venstre nummeret til den kommaregelen som du har brukt!

- Han **sat med skjegget i postkassa** for han hadde satsa alt på å bli kjærast med Maria.
- Thorbjørn Jagland som sat i frisørstolen då forgjengaren Gro Harlem Brundtland peikte på han som Noregs neste statsminister fekk straks lyst til **å slå ut håret**.
- «**Ein kan ikkje klippe håret av ein som er skalla**» sa oldemor då huseigaren kom for å krevje inn husleiga.
- Kvifor greier Tormod sosiallæraren vår aldri å **skilje mellom snørr og bartar**?
- Før finalen hadde sprintarane fått beskjed om å **løfte seg sjølve etter håret** men dei valde i staden å redusere luftmotstanden ved å barbere av seg legghåra.
- Skriv du under kontrakten eig fotballklubben deg **med hud og hår!**
- Gud eg lover at eg frå no av aldri skal **gi nokon grå hår**.
- Nei dette er ein jobb for **folk med hår på brystet**.
- Det lange håret som Rapunzel sleppte ut av det høge tårnet der ho var fanga brukte den vakre prinsen for å klatre opp til henne.
- Eva Ada Ina og alle dei andre elevane syntest det var **hårreisande** at dei fekk råd frå forskarane om berre å bruke sjampo to gonger i veka.
- Då eleven påstod at han hadde fått vondt i håret av å lese så mykje kjende læraren at **nakkehåra reiste seg**.

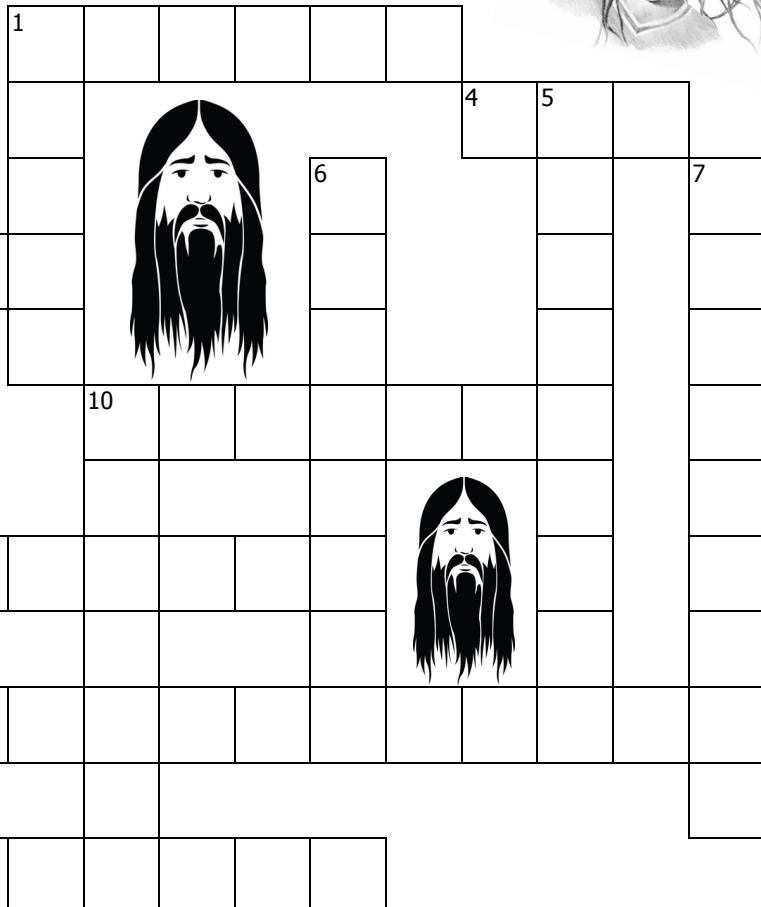
Her er dei ti viktigaste kommareglane!

1. Vi set komma etter leddsetninga når ho står først i heilsetninga.
2. Vi set komma etter som-setningar.
3. Vi set komma både framfor og etter som-setningar som er «unødvendige».
4. Vi set komma for å skilje sideordna heilsetningar.
5. Vi set alltid komma framfor ordet «men».
6. Vi set komma før og etter innskotne ledd.
7. Vi set komma ved oppramsing.
8. Vi set komma mellom utsegn og utsegnsverb.
9. Vi set komma ved svarord.
10. Vi set komma ved tiltaleord.

HÅRKRYSS #1

2 | 3 | | | |

VANNRETT

1. Hodebedekning av løst hår
2. Nål med to greiner til å feste oppsatt hår med
4. Sauehår
8. Skjegg på overleppa
10. Frisyre som er typisk for pønkere
11. Ung gutt eller mann med langt hår
12. Skjegg ser ut som det er tre dager gammelt
13. Hår i nesebor

LODDRETT

1. Kjønnshår
3. Frisyre hvor alt håret er flettet i svært tynne fletter, ofte dekorert med perler
5. Frisyre som minner om hannløvens hårvekst
6. Mann med langt og mye skjegg
7. Kunstig skjegg
8. Årlig begivenhet hvor menn anlegger bart i november måned for å skape oppmerksomhet rundt mannlige kreftsykdommer
9. Bløtt spirende skjegg
10. Masse med gelékonsistens brukt for å forme frisyre

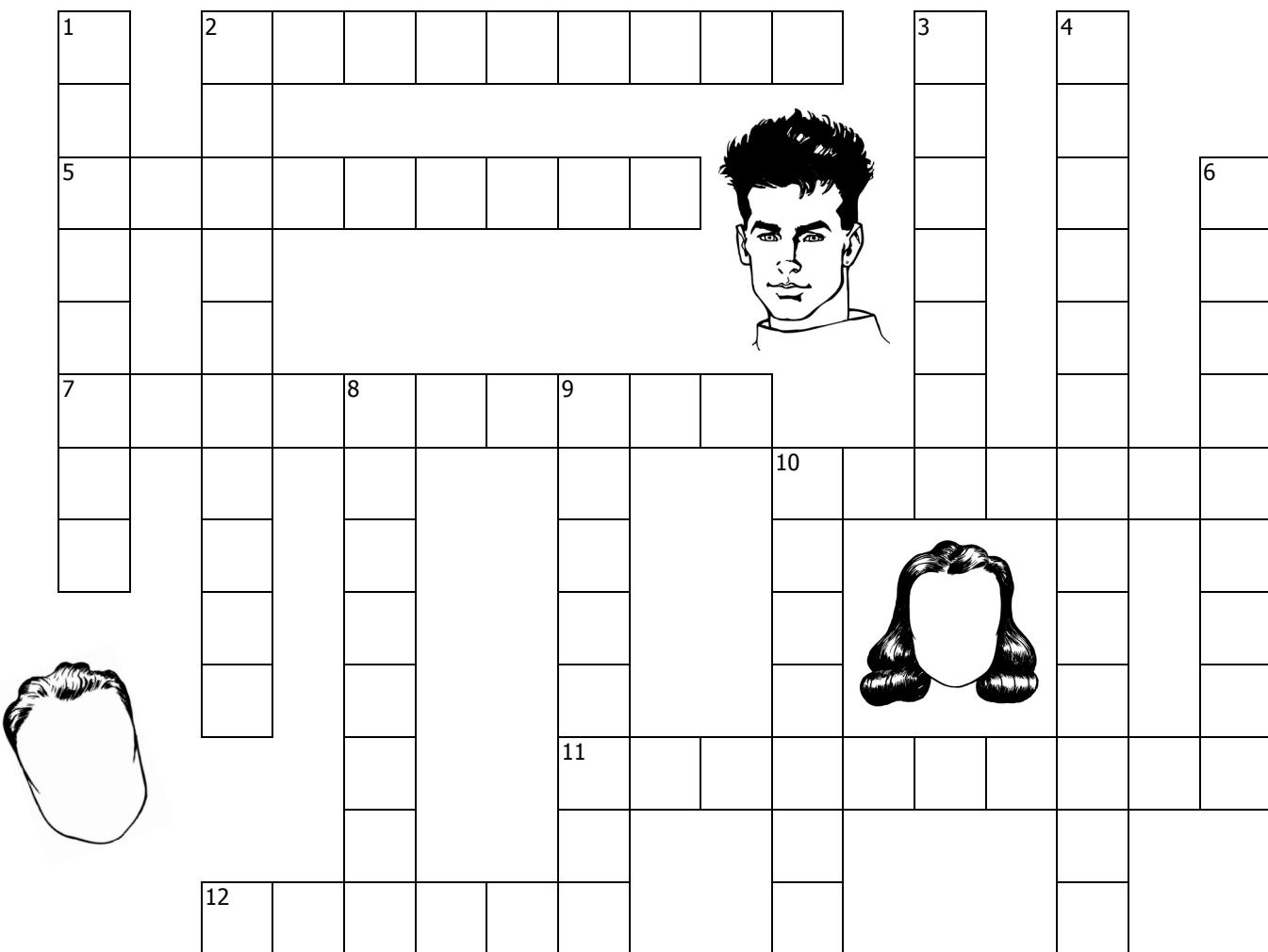
MULIGE LØSNINGSORD:

Nedenfor finnes alle løsningsordene i kryssordet - og enda ett ord. Hvilket ord er overflødig?

hanekam • hårgele • hårnål • kristusskjegg • langhåring • løsskjegg • løvemanke • movember
mustasje • nesehår • parykk • pubes • rastafllette • skjeggdun • skjeggis • tredagerskjegg

EKSTRAOPPGAVE: Forklar alle ordene i tekstboksen ovenfor uten å se på stikkordene!

HÅRKRYSS #2

VANNRETT

2. Frisyre hvor håret er festet med en strikk eller liknende i nakken og ellers henger løst
5. Frisyre hvor håret er gredd bakover med et fett hårprodukt
7. Diskusjon om uvesentlige detaljer
10. Klebrig masse brukt til å forme frisyre
11. Frisyre hvor håret er gredd fra siden over en skalletisse
12. Parykk

LODDRETT

1. Bustete hår
2. Mørk, kort, markert bart rett under nesen
3. I uttrykket «være født med ... i ræva», synonymt med å «være født med en sølvskje i munnen»
4. Kinnskjegg
6. Frisyre med bustete hår i bakhodet
8. Frisyre hvor håret ligger tett inntil hodet som følge av bruk av lue
9. Juletrepnytt av tynt glitter
10. Spøkefullt ord for frisørsalong

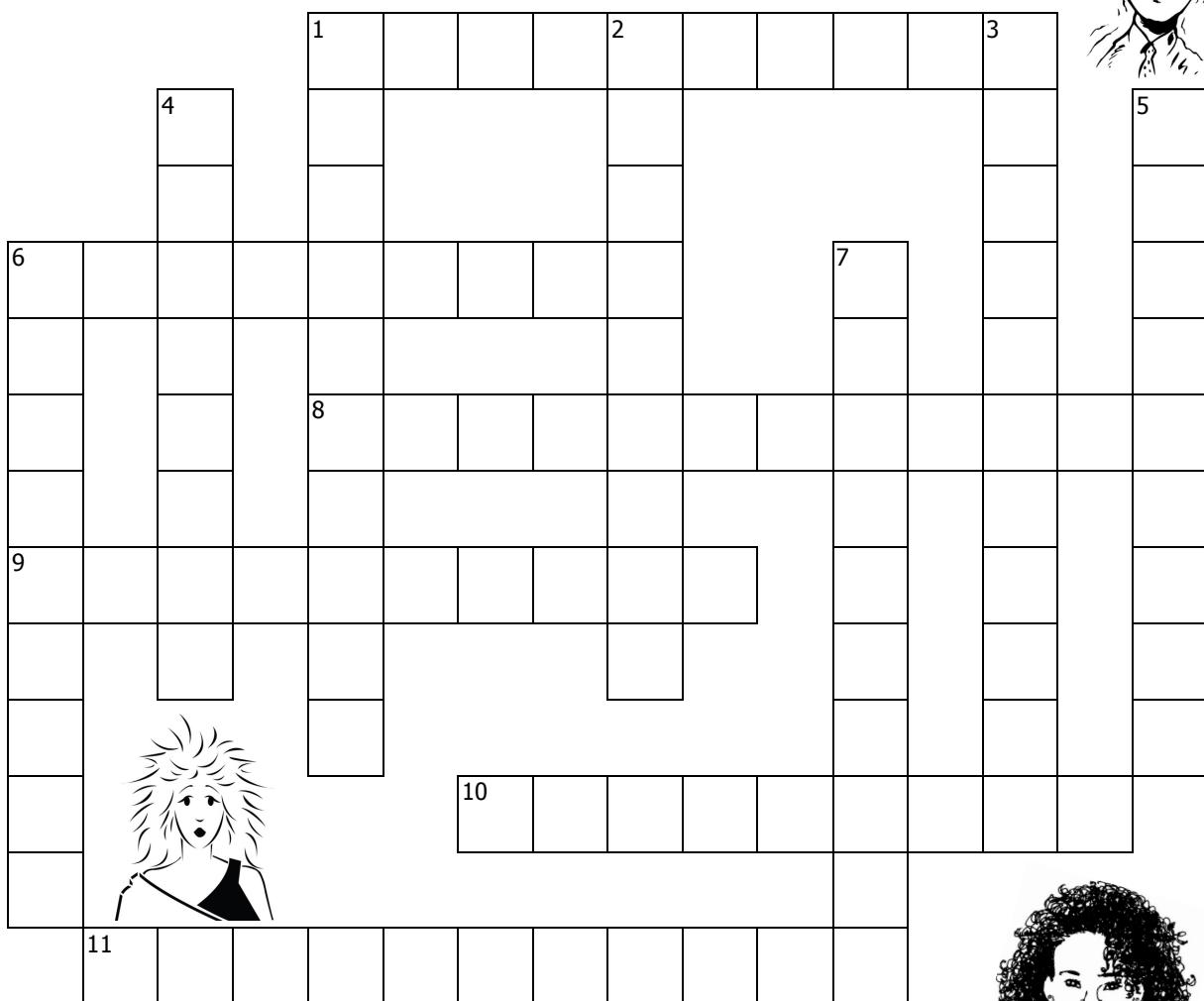
MULIGE LØSNINGSORD:

Nedenfor finnes alle løsningsordene i kryssordet - og enda ett ord. Hvilket ord er overflødig?

englehår • fetsleik • gullhår • hentesveis • hestehale • hitlerbart • hårblostm • hårkløveri
hårotek • hårvoks • lammekotelett • luesveis • løshår • pulesveis • tufsehår

EKSTRAOPPGAVE: Forklar alle ordene i tekstboksen ovenfor uten å se på stikkordene!

HÅRKRYSS #3

VANNRETT

1. Hode uten hår
6. Hodehårets avgrensning til ansikt eller nakke
8. Bakovergredd hår; brukes i overført betydning om å bli sjokkert eller sterkt overrasket
9. Frisyre hvor håret er klippet rett av rundt hele hodet (som om man hadde en bolle på hodet under klippingen)
10. Person med mye krøller
11. Frisyre hvor håret er festet i en strikk øverst på hodet

LODDRETT

1. Bart som kan fange opp rennende neseslim
2. Bustete frisyre, som om man ikke har stelt håret etter at man har våknet
3. Frisyre hvor håret faller i to lengder
4. Bøyle som holder håret bakover
5. Frisyre med kortklippet hår som står rett opp
6. Ubetydelig avstand, egentlig bare et hårstrås bredde. Uttrykk: «å være et ... unna døden»
7. Kort og tynn flette

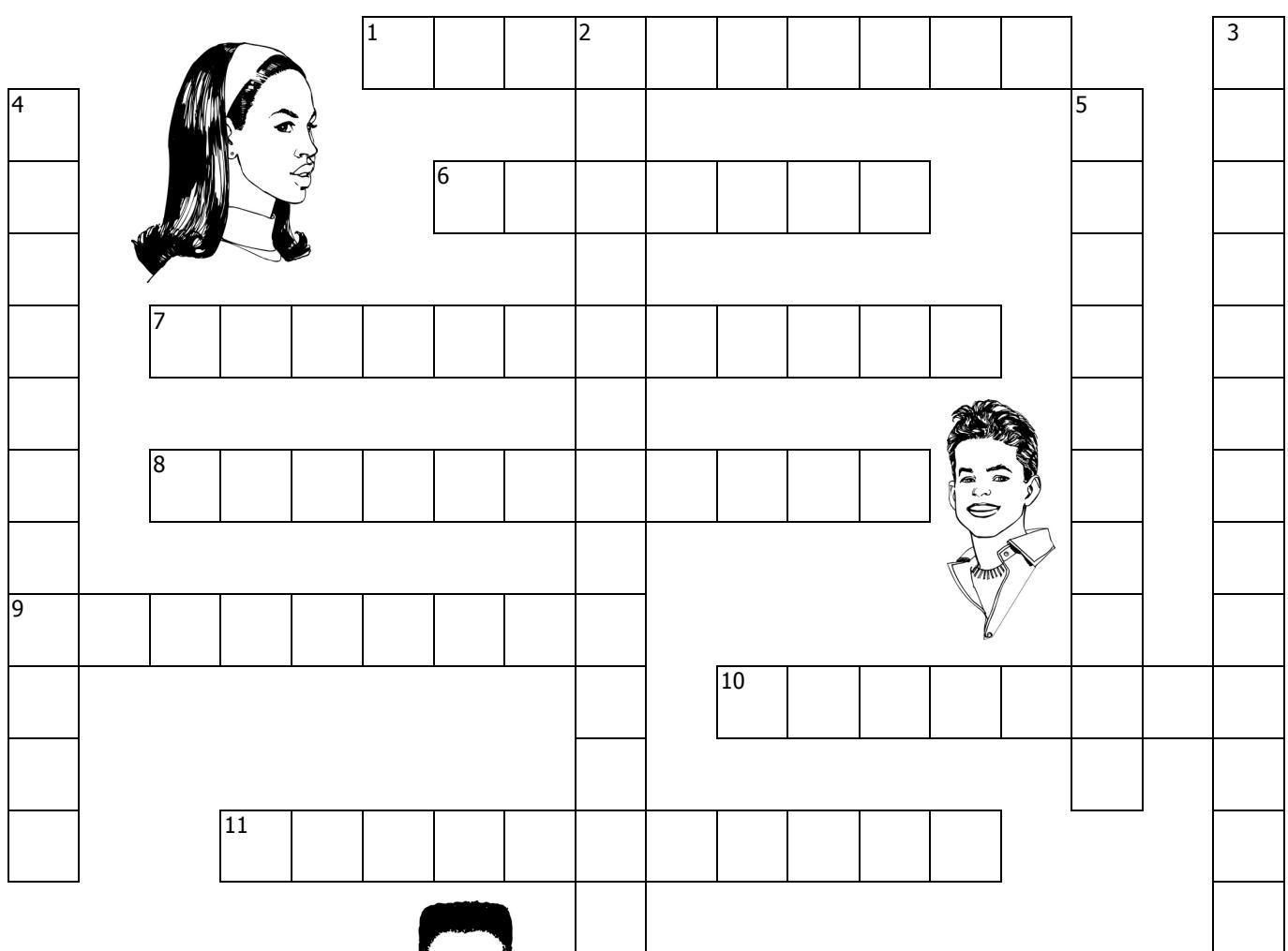
MULIGE LØSNINGSORD:

Nedenfor finnes alle løsningsordene i kryssordet - og enda ett ord. Hvilket ord er overflødig?

bakoversveis • bollesveis • etasjeklipp • grorudpalme • hårbøyle • hårgrense • hårsbredd
krølltopp • munnskjegg • museflette • piggsveis • snauskalle • snørrbrems • sovesveis

EKSTRAOPPGAVE: Forklar alle ordene i tekstboksen ovenfor uten å se på stikkordene!

HÅRKRYSS #4

VANNRETT

1. Spisst tilkippet skjegg
6. Lakk brukt på hår for å bevare frisyre
7. Krapp veisving på 180°, U-sving
8. Spøkefullt om kjennetegn på person fra Midt-Norge; ofte en lang bart med snurr på
9. Skill i vannjemmet hår
10. Adjektiv for å beskrive en som har mye hår på hodet eller om en som har spesielt vakkert hår
11. Nattsvart, kullsvart hår

LODDRETT

2. Frisyre hvor alt håret er tett samlet og dratt tilbake i en stor, tykk flette nedover nakken
3. Parykk som inngikk i advokatenes embetsdrakt
4. Frisyre med langt hår i nakken og resten kort
5. Skjeggvekst på kinnene

MULIGE LØSNINGSORD:

Nedenfor finnes alle løsningsordene i kryssordet - og enda ett ord. Hvilket ord er overflødig?

advokatparykk • fippskjegg • hockeysveis • hårfager • hårlakk • hårnålssving
kinnskjegg • midnattshår • pariserflette • profet-skjegg • trønderbart • vannskill

EKSTRAOPPGAVE: Forklar alle ordene i tekstboksen ovenfor uten å se på stikkordene!

Eksempeltekst fra norskeksamenen våren 2017

For å gjøre det bra på eksamensdagen i norsk gjelder det å vite hva sensorene forventer. En elev har gitt *Norsknytt* lov til å trykke det eksamenssvaret som hun skrev våren 2017, sånn at andre elever kan se og diskutere teksten hennes. Oppsettet er noe forandret, for å få plass til teksten på to A4-sider.

Her er eksamensoppgavene eleven skulle svare på (noe forenklet):

Oppgave A1	Oppgave A2	Oppgave B1
<p>Les diktet «Sykkelstyret» av Nordahl Grieg.</p> <p>Skriv en tekst på mellom 200 og 350 ord der du med egne ord forteller historien i diktet «Sykkelstyret» med enten gutten eller jenta som jeg-person. I teksten din skal du få fram hva jeg-personen tror om hva den andre personen tenker.</p> <p>Bruk «Sykkelstyret» som overskrift. Du kan for eksempel velge å forme teksten din som en fortelling.</p>	<p>Skriv en sammenhengende tekst der du kommenterer tre av disse ordene/uttrykkene, alle hentet fra diktet: «modige», «et sykkelstyre», «hennes hånd», «søndagsblådress» og «later».</p> <p>I svaret ditt skal du vise kunnskap om språk og grammatikk.</p> <p>Bruk «Ord om ord» som overskrift.</p>	<p>Skriv en tekst med overskriften «Førsteinntrykket stemte ikke». Førsteinntrykket skal knytte seg til hvordan andre mennesker uttrykker seg gjennom språk og utseende.</p> <p>Formålet med teksten din er å underholde leseren.</p>

Studer kommentarene og spørsmålene nedenfor:

Linje 1–42	Kommentar: Eleven bruker skråstilt skrift i begge A-oppgavene for å skille ut enkeltord. Spørsmål: Hva oppnår eleven med å bruke skråstilt skrift på disse ordene?
Linje 2–17	Kommentar: Eleven skifter bevisst mellom pronomenene «jeg», «han» og «vi». Spørsmål: Hvordan henger forandringen i pronomenbruken sammen med handlingen?
Linje 19–42	Kommentar: Hovedavsnittene er markert med blanklinje (før linje 22 og 40). Et underavsnitt er markert med linjeskift (før linje 35). Spørsmål: Hva taler for at det starter et nytt underavsnitt på linje 30? Hvordan burde dette avsnittet i så fall ha blitt markert?
Linje 19–42	Kommentar: Startsetningene i A2-teksten er svært gode temasetninger, som blir etterfulgt av utdypende kommentarsetninger. Leser man bare startsetningene i linje 19, 22, 30, 35 og 40, får man en klar oppfatning av hva teksten handler om. Oppbygningen er svært god.
Linje 29	Kommentar: Eleven oppgir kilden til en opplysning. Spørsmål: Hvordan kunne eleven ha oppgitt kilden enda mer presist?
Linje 36	Kommentar: Folk kan finne på å si «han latet som», men «han lot som» er det riktige. Spørsmål: Vi kan si: «Han <i>lot</i> som om han <i>latet</i> seg.» Hvilket verb er svakt/sterkt her?
Linje 19–42	Kommentar: Eleven mestrer mange grammatiske faguttrykk. Spørsmål: Hvor mange faguttrykk har eleven brukt i A2-svaret? Sett strek under dem.
Linje 1–92	Kommentar: Eleven har gjennomgående god rettskriving. Spørsmål: Noen skrivefeil finnes. Hvordan skal «utrykker» (l. 36), «hvert fall» (l. 53), «åtte åring» (l. 63) og «lengere» (l. 78) egentlig skrives?
Linje 43–92	Kommentar: Eleven har variert og ofte korrekt tegnsetting, for eksempel etter replikken i linje 68. Spørsmål: I hvilke replikker finner du tegnsettingsfeil eller gal bruk av liten/stor bokstav?
Linje 43–92	Kommentar: Det er svært god veksling mellom handlingsreferat, tankereferat og replikker. Spørsmål: Hva var jeg-personens førsteinntrykk av åtteåringen? Hva kunne eleven ha gjort for å få førsteinntrykket enda klarere fram?
Linje 1–92	Spørsmål: Hvilken karakter burde hele eksamenssvaret fått, synes du? Hvorfor?

Hvorfor fikk elevsvaret karakteren 6?

Norsknytt har brukt eksamsensveiledningen fra 2017 for å prøve å grunngi den karakteren som eleven til slutt fikk.

INNHOLD

- Både A-svarene og B-svaret er i høy grad relevante svar. I B1-svaret er det uklart hva som var førsteinntrykket.
- De skjønnlitterære tekstene (A1 og B1) viser mye av den samme kompetansen: Eleven skaper stemning og veksler med hell mellom ulike fortellemåter.
- Tekstvedlegget til A1-oppgaven, diktet «Sykkelstyret», skiller lite mellom elevene på den øvre delen av karakterskalaen. Elevens svar bygger elegant på diktets handling, så ingenting ved elevens leseforståelse er til hinder for en sekser.
- I A2-teksten viser eleven solid kompetanse knyttet til språk og grammatikk, blant annet ved å bruke mange relevante faguttrykk. Elevsvaret er misvisende når det gjelder flertallsbøyning av adjektiv.

TEKSTOPPBYGGING

- Begge tekstene har en svært klar struktur. B-teksten er forbilledlig inndelt i innledning, hoveddel og meningsfull avslutning.
- Tekstbindingen er variert og effektiv.
- Sidekomposisjonen følger et helt standard oppsett for eksamsensvar, og det skulle i 2017 ikke bli brukt mot eleven. Leseren ville oppdaget underavsnittene lettere hvis de var markert med innrykk.

SPRÅKBRUK

- Eksamenssvarene viser et meget variert og velutviklet ordforråd.
- Setningene er grammatisk korrekte, og det er svært god flyt i tekstene. Fagteksten i A2-svaret er presist formulert.
- Svarene på A1- og B1 har et skjønnlitterært preg og viser fin bruk av virkemidler, for eksempel gjentakelser, kontraster («lysten»/«frykten»), språklige bilder («får blodet til å bruse», «rett under nesa hans») og kursivert tekst («min sykkel»).

FORMELLE FERDIGHEITER

- Rettskrivingen er gjennomgående korrekt, men det finnes sammenblandingsfeil («de»/«dem» og «da»/«når»), særskrivingsfeil («åtte åringen») og andre feilskrivinger («lengere» og «hvert fall»).
- Eleven mestrer tegnsetting godt. Teksten inneholder likevel en del kommafeil av ulike typer (mellom helsetninger, etter leddsetning først i en helsetning, og etter replikker).
- Eleven viser til en kilde i B1-svaret. Generelt har eleven valgt oppgaver som ikke inviterer til kildebruk, så dette punktet er lite relevant. Referansen til SNL i B1-teksten er tilstrekkelig, for sensor kan finne fram til den.

HELHETLIG VURDERING

Eksamenssvaret viser svært god beherskelse av to teksttyper: fortellinger (A1 og B1) og fagartikler (A2). Fortellingene likner mye på hverandre i skrivemåten. I A1-teksten har eleven på finfin måte latt jenta få synsvinkelen og dikte opp hendelser og tanker som er i tråd med tekstvedlegget. B1-teksten inneholder stille drama med en dose livsvisdom. Eleven skulle lage en tekst som passet til tittelen «Førsteinntrykket stemte ikke», men dette førsteinntrykket er mangelfullt formulert. I B1-svaret viser eleven grammatisk kompetanse og overblikk, men eleven skiller ikke tydelig mellom gradbøyning og samsvarsbøyning av adjektiv. Ellers vises kunnskap om ord i tre ulike ordklasser, om sammensatte ord og om bruken av de utvalgte ordene. Innholdsmessig har tekstene svært god struktur: Underavsnittene kunne likevel haft en tydeligere grafiske markering. Språkbruken og rettskrivningen er overbevisende, mens tegnsettingen har noen mangler. Selv om eksamenssvaret ikke er perfekt, viser eleven høy måloppnåelse på alle vurderingsområdene. Eleven utnytter svært godt mulighetene som ligger i de tre oppgavene. Sensorene har landet på at elevsvaret som helhet viser kompetanse som er god nok for topp-karakteren 6. For ordens skyld: Eleven godtok karakteren og klagede ikke!

Skriftlig eksamen i norsk hovedmål for 10. årstrinn våren 2017. Del A, oppgave A1

«Sykkelstyret»

1 Solen skinner og fuglene synger. Det er en stillhet og en ro som ikke kan bli overdøvet. Ikke engang de
2 skranglete lydene fra syklene kan beseire naturens lyder. Alt føles så befriente her min venninne og jeg går
3 med syklene våre nedover veien, ingenting kan ødelegge det. Ikke guttene som går bak oss, ikke noen.

4 Jeg skal innrømme til meg selv at guttene som går bak oss gjør meg nervøs. Spesielt siden *han* er der. Lysten
5 til å snu meg for å smile til han er stor, men frykten for hvordan han kommer til å reagere er større. Det er
6 kaos oppi hodet mitt, det er alltid kaos i hodet mitt når han er i nærheten. Jeg ser bort på venninnen min og
7 hun vet akkurat hva jeg tenker. Hun smiler og ser seg bakover.
8 «De kommer.» sier hun, og panikken tar meg. Jeg får ikke tid til å puste ordentlig før han er borte hos meg.
9 Han smiler.
10 «Tror du jeg kan låne sykkelen?» spør han. Jeg får ikke frem et eneste ord, så jeg bare nikker. Alt jeg klarer å
11 tenke der jeg går og ser han sykle av gárde, er at han sykler på *min* sykkel. Ingen andre sin, min sykkel. Og det
12 får blodet til å bruse.

13 Tenker han på det samme som meg? Blir han glad av at han sykler på min sykkel? Liker han meg i det hele
14 tatt? Alle spørsmålene surrer rundt i hodet mitt. Jeg klarer ikke la være å tenke på om han tenker det samme
15 som meg. Om han liker meg på masse måte som jeg liker han, en del av meg tror han gjør det. Han kommer
16 tilbake med sykkelen. Han sier ikke et ord, han bare smiler. Jeg tar tak i styret på sykkelen, men han slipper
17 ikke. Vi går og triller den sammen, og det er da jeg blir sikker på at han føler det samme for meg. Vi sier
18 ingenting. Det er sykkelstyret som gjør jobben.

Skriftlig eksamen i norsk hovedmål for 10. årstrinn våren 2017. Del A, oppgave A2

«Ord om ord»

19 Jeg skal skrive en tekst der jeg analyserer og kommenterer tre ord fra diktet *Sykkelstyret* skrevet av Nordahl
20 Grieg. De tre ordene jeg har valgt er *et sykkelstyre*, *modige* og *later*. I denne teksten skal jeg fortelle, forklare
21 og analysere ordene, og vise kunnskap om grammatikk og språk.

22 Det første ordet jeg velger å kommentere er *et sykkelstyre*. Ordet finner man både som en del av diktet til
23 Nordahl Grieg og som overskrift. *Et sykkelstyre* er et substantiv og det står i ubestemt form. Ubestemt form
24 er når man snakker om hvilket som helst sykkelstyre, man tenker ikke på eller peker ikke ut et spesifikt
25 sykkelstyre. Hvis det hadde stått i bestemt form hadde det blitt *det sykkelstyret*. Man bruker da den
26 bestemte artikkelen *det* istedenfor *et*. Substantiv blir delt inn i fellesnavn og egennavn, hankjønn, hunkjønn
27 og intekjønn, og ubestemt og bestemt form. Sykkelstyre er et sammensatt ord, det er satt sammen av
28 ordene sykkel og styre. Man vet at det er et sammensatt ord fordi begge ordene *sykkel* og *styre* kan stå
29 alene. Ordet *sykkel* er en norsk versjon av det engelske ordet bicycle (store norske leksikon 2016).
30 Det neste ordet jeg skal analysere er ordet *modige*. Modig er et adjektiv og et adjektiv er et ord som ofte
31 beskriver substantivet i en setning. For eksempel: *De modige guttene*. Adjektivet *modig* blir bøyd til *modige*
32 fordi det står sammen med et substantiv. Andre måter å bøye adjektiver på er gradbøyning, men man
33 gradbøyer ikke ordet *modige* nettopp fordi det står sammen med et substantiv. Selve ordet kan defineres
34 som å være tapper.
35 Det siste ordet jeg skal se på i denne teksten er ordet *later*. Ordet *later* er et verb, det sier oss hva noen gjør
36 eller uttrykker en handling. *Later* er et svakt verb fordi det får endingen -et i preteritum. Ordet kan ofte
37 blandes med adjektivet *lat*, med mindre man putter det i en kontekst. Det ordet jeg analyserer er et verb og
38 kan for eksempel se slik ut i en setning: *Jeg later som om jeg er glad*. Definisjonen av *later* kan være at man
39 ikke er oppriktig med det man sier eller hvordan man reagerer.

40 Ordene jeg valgte å kommentere fra diktet til Grieg, tilhører hver sin ordklasse. De bøyes alle forskjellig og
41 har hver sin plass i en setning. Jeg valgte å analysere *et sykkelstyre*, *modige* og *later* nettopp fordi de er så
42 forskjellige, og fordi jeg ville få frem hva som gjør de forskjellige.

Skriftlig eksamen i norsk hovedmål for 10. årstrinn våren 2017. Del B, oppgave B1

«Førsteinntrykket stemte ikke»

43 «Det kan hende timen din er litt forsinkel, vi har en veldig travl dag i dag.» Damen i resepsjonen smiler
44 forfengelig til meg og det sylskarpe blikket hennes borer seg inn i meg. Det er nesten ukomfortabelt. Jeg bare
45 nikker og snur meg. Venterommet er helt nesten helt tomt. «Veldig travl dag i dag, ja.» sier jeg til meg selv
46 og går mot stolen ved vinduet. Stolen ved vinduet er min stol, det er her jeg sitter hver tirsdag ettermiddag
47 og venter lenger enn det jeg må fordi 'timen er forsinkel'. Det står nærmest navnet mitt på den stolen, og
48 alle som er her hver tirsdag vet det. Men, det er tydeligvis en som ikke har fått med seg det, for i dag er
49 stolen min opptatt.

50 Langsomt går jeg og setter meg i en annen blå stol, men jeg tar ikke blikket av personen som sitter i *min* stol.
51 Eller kan jeg i det hele tatt si personen? Jeg mener barnet som sitter i min stol. En liten gutt, kanskje rundt
52 åtte år, har komfortabelt satt seg i stolen min og sitter nå og ser ut av det vinduet jeg pleier å se ut av. Han
53 har aldri vært her før. Tror jeg. Jeg har hvert fall aldri sett han her før. Hvorfor skal et barn få lov til å sitte i
54 min stol? Det irriterer meg at han sitter der. Den stolen er det eneste jeg liker med å være her. Venterommet
55 er et lite rom med fire gule vegger og et stort vindu. I midten av rommet står det et gammelt trebord og
56 rundt står stolene. Stolene er blå, noe som ikke passer sammen med de gule veggene, i det hele tatt. Og det
57 irriterer meg. Damen i resepsjonen som sier at 'timen er forsinkel' irriterer meg. Barnet som sitter i min stol
58 irriterer meg.

59 Den lille gutten snur hodet sitt og ser på meg. Vi får øyekontakt og han smiler til meg. Jeg rikker ikke en
60 finger.

61 «Jeg vet du pleier å sitte her,» sier han til meg og jeg blir forbauset. Vet han hva jeg tenker? «Jeg bare tenkte
62 at vi kunne bytte på, jeg liker også denne stolen best.»

63 Jeg ser forbauset på han, det her forventet jeg ikke skulle skje. En diskusjon med en åtte åring om en stol i et
64 venterom. Var det noe jeg virkelig ikke var klar for så var det denne samtalen.

65 «Ehh, ja, det er en bra stol det der», sier jeg og nikker, «Men jeg sitter alltid der, jeg har aldri sittet noe annet
66 sted.» Gutten ser på meg og rynker på nesa. Jeg visste denne samtalen ikke var en god idé, nå kommer han
67 sikkert til å begynne å stille masse spørsmål.

68 «Bra med en forandring da», sier hun og smiler. Jeg måper. Jeg forventet virkelig ikke at han skulle gjøre så
69 mye motstand på det her. Ingen andre gjør det.

70 «Jo, men liksom, alle andre som kommer hit hver tirsdag vet at jeg sitter der. Og de har sikkert sine egne
71 plasser de og. Vi har på en måte reservert de» en stor del av meg håper han stopper å stille spørsmål,
72 kanskje derfor jeg følte trangen til å legge til et så avansert ord som *reservert* i setningen min.

73 «Men, på skolen så lærer vi at man skal dele det man har med andre og være grei.» han ser på meg med
74 store øyne.

75 «Ja, altså, jeg deler jeg. Men, akkurat her inn så er det litt annerledes.»

76 Han ser rart på meg og tenker hardt. «deler man ikke ting i den voksne verden?» spør han og ser meg rett
77 inn i øynene. Nå stiller han for vanskelige spørsmål.

78 «Joda, man deler i den voksne verden, men kanskje ikke alltid.» Jeg vet ikke hva jeg skal si lengere. Han
79 snakker og forstår mye mer enn det jeg hadde trodd når jeg startet denne diskusjonen.

80 «Men», sier han og jeg sukker, jeg vil bare sitte i stolen min. «Vi lærer å dele og ta vare på hverandres ønsker
81 på skolen. Skal man ikke ta med seg det man lærer på skolen videre i livet? Er det ikke derfor vi er der?»

82 Jeg blir helt satt ut av hva han nettopp sa. Jeg sitter og diskuterer med en åtte åring. Over en stol. En åtte
83 åring som faktisk diskuterer tilbake. Til slutt går luften ut av ballongen for meg og jeg gir opp.

84 «Jo, du skal ta med deg det du lærer på skolen videre, du har rett,» sier jeg og han lyser opp.

85 «Så da kan vi dele denne stolen» sier han og ser ut av vinduet. Jeg nikker litt forbauset, og han smiler. «Vi
86 kan vel dele den stolen da» sier jeg.

87 I de lange minuttene jeg venter på psykologen klarer jeg ikke å la være å tenke på samtalen med gutten. Han
88 er kanskje åtte år og et barn, men han vet hva han sier, det skal han ha. Jeg ler litt av meg selv og han ser på
89 meg. «Hva ler du av?» spør han. Jeg bare rister på hodet og smiler. «Ingenting» sier jeg.

90 Hvem hadde trodd jeg skulle gi opp stolen min til en åtte åring. Det hadde hvert fall ikke jeg trodd i starten av
91 samtalen vår. Førsteinntrykket mitt var at han var et barn med null anelse om hva som skjer andre steder
92 enn rett under nesa hans. Så feil kan man ta. Førsteinntrykket mitt stemte ikke, ikke i det hele tatt.

Eksempeltekst frå norskeksamenen våren 2017

For å gjere det bra på eksamensdagen i norsk gjeld det å vite kva sensorane ventar seg. Ein elev har gitt *Norsknytt* lov til å trykkje det eksamenssvaret som han skreiv våren 2017, slik at andre elevar kan sjå og diskutere teksten hans.

Her er eksamensoppgåvene eleven skulle svare på (noko forenkla):

Oppgåve A1	Oppgåve B1
<p>Annonsen «Forferdeleg salongbord til sals til høgstbydande» blei i 2015 kåra til ein av dei mest populære på nettstaden finn.no.</p> <p>Skriv ein tekst der du gjer greie for nokre av verkemidla som er brukte i annonsen, og forklar kva som kan vere grunnen til at annonen blei så populær. Bruk norskfaglege omgrep i teksten din.</p> <p>Lag overskrift sjølv.</p>	<p>«Før måtte man ikke legge ut bilde av solnedgangen for å ha glede av den», står det i Mills-reklamen. Denne og fleire andre illustrasjonar frå førebuingsmateriellet viser at unge menneske gjerne deler med kvarandre på sosiale medium.</p> <p>Skriv ein tekst der du drøftar kva deling på sosiale medium kan føre til på godt og vondt.</p> <p>Teksten skal publiseraast i eit nettmagasin for ungdom. Dersom du bruker datamaskin, kan du velje å setje inn éin eller fleire illustrasjonar i teksten din.</p> <p>Lag overskrift sjølv.</p>

Studer kommentarane og spørsmåla nedanfor:

Linje 1–44	<p>Kommentar: A1-teksten er bygd opp på ein svært ryddig måte, med tydeleg innleiing (l. 1–5), hovuddel (l. 6–37) og avslutning (l. 38–44). I lange avhandlingar kan det vere fornuftig å fortelje kva ein skal gjere (innleiinga), gjere det (hovuddelen) og fortelje kva ein har gjort (avslutninga). I korte tekstar blir slik repetisjon bortkasta, for lesaren bør hugse godt kva han nettopp har lese.</p> <p>Spørsmål: Hadde teksten fungert endå betre utan det siste avsnittet (l. 38–44)? Grunngi svaret.</p>
Linje 6–14	<p>Kommentar: Eleven grunngir påstanden sin om at teksten er humoristisk ved å sitere heile setningar frå tekstvedlegget. Teknisk sett er sitatbruken heilt korrekt.</p> <p>Spørsmål: Er det nok å sitere heile setningar, eller er det endå betre i tillegg å <i>forklare</i> kva som er morosamt?</p>
Linje 18–20	<p>Spørsmål: Er sitatet eit eksempel på ei overdriving?</p>
Linje 1–44	<p>Kommentar: Eleven brukar norskfaglege uttrykk på ein sikker og naturleg måte i A1-teksten.</p> <p>Spørsmål: Kor mange norskfaglege uttrykk brukar eleven? (Tips: Set strek under dei.)</p>
Linje 45–89	<p>Spørsmål: Eksamensoppgåva seier at teksten skal bli publisert i eit nettmagasin for ungdom. Har eleven då rett til å sjå føre seg at lesarane kan vere dønn seriøse?</p>
Linje 45, 63, 74	<p>Kommentar: Eleven vender seg til «dykk ungdommar» og «du» nokre stader i teksten, men held seg mest til det upersonlege pronomenet «ein». Denne skiftinga verkar litt lite gjennomtenkt.</p>
Linje 80–92	<p>Kommentar: Det siste avsnittet blir ein repetisjon av det eleven nettopp har skrive.</p> <p>Spørsmål: Kva setningar i det siste avsnittet kunne eleven ha stroke ut for å få meir futt på avslutninga?</p>
Linje 1–92	<p>Spørsmål: Eleven fekk karakteren fire til eksamen og sende inn klage. Svaret var slik:</p> <p>«Kandidaten har samlet sett vist veldig god kompetanse til skriftlig eksamen. Eksamenssvaret har et innhold som er svar på oppgaven. Tekst A1 viser nyansert forståelse av hovedinnhold og detaljer i tekstvedlegg. Tekst B1 viser faglig kunnskap og god bruk av faguttrykk. Tekstene har en klar og formålstjenlig struktur. Ordforrådet er svært variert og velutviklet. Språkføringen og de formelle ferdighetene er meget god i hele besvarelsen. Klagenemnda finner at karakteren er urimelig i forhold til prestasjonen ved eksamen. Karakteren settes opp til 5 – FEM.»</p> <p>Er du einig? Kvifor – eller kvifor ikkje?</p>

Kvifor fekk elevsvaret karakteren 5?

Norsknytt har brukt eksamensrettleiinga frå 2017 for å prøve å grunngi den karakteren som eleven til slutt fekk.

INNHOLD

- Både A- og B-svaret er i høgste grad relevante svar på oppgåvene som er gitt.
- Eleven informerer svært presist om korleis tekstane er bygde opp, og om tekstvedlegget som A-oppgåva byggjer på. På så kort skrivetid er det vanskeleg å vente meir utdyping.
- I A-svaret viser eleven nyansert forståing av hovudinnhaldet og detaljer i tekstvedlegget, og bruken er sjølvstendig. B-svaret inviterer i liten grad til kjeldebruk, men Mills-reklamen er fint trekt inn.
- I A-teksten brukar eleven med hell faguttrykk som «skildra», «overdriving», «kvardagslege ord» og «adjektiv» for å belyse tekstvedlegget. Men sjølv om annonsen har eit kåseripreg, er han ikkje eit «kåseri».

TEKSTOPPBYGGING

- Begge tekstane har ein svært klar struktur. Enkeltavsnitta er godt bygde opp med temasetningar og kommentarsætningar. I så korte tekstar verkar det lite formålstøyting å la det siste avsnittet bli eit rent samandrag.
- Tekstbindinga er variert og effektiv.
- Sidekomposisjonen følgjer eit heilt standard oppsett for eksamenssvar, og det skulle i 2017 ikkje bli brukt mot eleven.

SPRÅKBRUK

- Eksamensvara viser eit svært variert og velutvikla ordforråd. Med eit par unntak er ordvala heilt korrekte og passande.
- Setningane er grammatiske korrekte, og det er svært god flyt i teksten. Det er eit pluss at setningsbygnaden er variert, og stundom også litt avansert.
- Det er lite bruk av språklege verkemiddel i dei to elevtekstane, men denne «mangelen» er naturleg med tanke på kva oppgåver eleven har svart på. Punktet i vurderingsmatrisa om språklege verkemiddel kjem derfor ikkje ordentleg i spel i den samla vurderinga.

FORMELLE FERDIGHEITER

- Rettskrivinga er gjennomgåande korrekt, og eleven meistrar dei grammatiske reglane som er nemnde i eksamensrettleiinga. Det finst feil når det gjeld bruk av passiv (l. 60), artikkel (l. 71) og pronomen (l. 2), men sensor skal vere noko mildare når ho vurderer sidemålet, så desse feilane er ikkje nok for å gå bort frå seksaren.
- Eleven meistrar teiknsetjing svært godt, også avansert teiknsetjing i samband med hermeteikn.
- Eleven har brukt sitat korrekt. Eleven har ikkje brukt kjelder som han treng å gje opp, så det kriteriet kjem ikkje i spel.

HEILSKAPLEG VURDERING

Det er mykje ved elevsvaret som gjer det rimeleg å vurdere den aller høgaste karakteren. I A-teksten finst det fleire moment eleven kunne ha kommentert, men oppgåva bad berre om ein kommentar til «nokre av verkemidla», så eleven har ikkje gjort anna enn å følgje oppgåveinstruksjonen. I eit perfekt svar på Vg3-nivå kunne ein nok ha venta at forklaringane og eksempla var endå tettare bundne saman, men kor kravstør skal ein vere etter 10. trinn? Avslutningsavsnitta i dei to tekstane har eit noko mekanisk dette-har-eg-gjort-preg: I så korte tekstar som dette fungerer slike avslutningar dårleg. Språkføringa er presis og variert. Rettskrivinga er svært sikker, og sjølv om det dukkar opp eit par artikkelfeil, bør ikkje dei vere til hinder for å gi den beste karakteren. Eleven brukar «den» som pronomen der rettskrivingsreglane fortel at han skulle ha brukt «han» eller «ho»: Den same regelen bryt mange nynorskforfattarar, så ein kan spørje om det er rimeleg å trekke mykje for eit slikt regelbrot. Alt i alt verkar det mogleg å lande både på ein 5-ar og ein 6-ar. Klagesensorane valde å gi karakteren 5.

«Bjørk-imitering-laminat-finér-drit»

I denne teksten skal eg analysere Finn-annonsen «Forferdeleg salongbord til sals til høgstbydande». Annonsen er skriven av Lars Jørgen Braseth og den blei lagd ut i 2015. I analysen skal eg gjere greie for verkemiddel som Braseth har teke i bruk, der eg skal vise til eksempel. Eg skal også forklare kva som kan vere grunnen til at annonsen blei så populær.

I annonsen har Braseth teke i bruk fleire verkemiddel, der eg no skal gjere greie for humor, overdriving og den munnlege tonen hans i annonsen. Humor er eit verkemiddel som går gjennom heile annonsen, der dette salongbordet blir skildra på ein særslig humoristisk måte. Ordvalet som Braseth har teke i bruk, har hatt stor tyding for at det skal vere morosamt og underhaldande å lese det han har skrive. I annonsen skriv han «Skal kjøpe meg smågoda på Europris for heile summen, har eg tenkt», og «Om verda hadde blitt utsett for ein diger atomkrig, er det i alle fall sikkert at det berre er kakerlakkane og dette bordet som hadde overlevd». Her fortel Braseth «sanninga» på ein humoristisk måte og lesarane får seg ein god latter.

Overdriving er eit verkemiddel som Braseth brukar særslig ofte. Han skriv «..., men eg har slått knea i glashjørna NI TUSEN gonger ...», altså uttrykkjer han seg sterkare enn det han eigentleg meiner, eller enn det som er realistisk. Slik overdriving kan også skape humor i ein tekst, og det blir da underhaldande for lesaren å lese teksten. Han skriv også «Tenk det, her kan du kjøpe eit nærast udødeleg bord for berre 500 pengar», altså endå eit eksempel på bruk av overdriving.

Det siste verkemiddelet som Braseth har teke i bruk i annonsen, er at han har skrive den med ein munnleg tone og eit subjektivt språk. I annonsen har han skrive «I byrjinga syntest eg bordet såg heilt ok ut, men etter å ha slått knea mine i glashjørna NI TUSEN gonger, har eg med tida kome fram til at det er det sctøggaste bordet i verda». Han skriv også «topp i herda glas, bein/ramme i bjørk-imitering-laminat-finér-drit, og nokre jalla metall-lister på sidene». Dette er to eksempler der Braseth har brukt ein særslig munnleg tone i teksten og eit subjektivt språk, der han brukar kvardagslege ord, til dømes «sctøggaste». Også dette verkemiddelet gjer teksten humoristisk, ettersom Braseth skriv på ein lett og munnleg måte, og han har eit subjektivt språk.

Basert på verkemidla Braseth har brukta i annonsen, altså humor, overdriving og at han har skrive med ein munnleg tone, kan eg seie at annonsen hans er av genren kåseri. Annonsen er særslig underhaldande å lese, og han har ikkje skrive på den «vanlege» måten. Når ein skal selje eit produkt, skildrar ein som regel produktet sitt med adjektiv som skal fortelje kor flott produktet ein sel er. Braseth har vore annleis og han er særslig ærleg i annonsen, der han samanlagt fortel kor mykje han hatar dette dritbordet og kor forferdeleg det er. Difor trur eg at annonsen blei kåra til ein av dei mest populære på finn.no, fordi han valde å vere annleis på ein humoristisk måte.

I denne teksten har eg analysert Finn-annonsen «Forferdeleg salongbord til sals til høgstbydande», skriven av Lars Jørgen Braseth. Eg har gjort greie for verkemidla humor, overdriving og det å skrive med ein munnleg tone. Basert på desse verkemidla meiner eg at annonsen er av genren kåseri, altså at den er underhaldande å lese. Braseth valde å skrive annonsen på ein annleis måte, der han var særslig ærleg og humoristisk i det han skrev. Eg synest sjølv at annonsen er skriven på ein særslig morosam måte, og den underheldt meg mykje. Difor skjønar eg godt kvifor denne annonsen blei så populær.

Bildedeling på sosiale medium – positivt eller negativt?

45 Dei fleste av dykk ungdommar er medlem av ein eller anna form for sosiale medium, der dykk kan dele
46 bilde som dykk har teke. I denne drøftingsartikkelen skal eg drøfte kva deling på sosiale medium kan
47 føre til på godt og vondt. Eg skal ta for meg at deling av bilde kan vere hyggeleg viss dei er av familie og
48 vene, og at det kan vere naudsynt for ein person som lever på ei livslygn. Eg skal også ta for meg at
49 det er negativt å dele upassande bilde av personar som ikkje ynskjer det, og at deling av bilde kan gjere
50 at ein blir asosial.

51 Ein har hatt ein fin dag saman med familie eller venar, og dette ynskjer ein å dele med venene sine.
52 Hyggelege bilde frå til dømes spesielle dagar, familiebursdagar og konfirmasjonar kan vere
53 interessante for andre å sjå på. Kanskje dei som ser bilda er med i dei sjølve, og dei synest det er
54 hyggeleg å vere saman med familie og venar i slike bilde. Bilda kan og publisera fordi ein vil
55 informera andre at du har vore i til dømes ein konfirmasjon eller på ein skoleavslutning. Du delar dette
56 fordi du faktisk hadde en hyggeleg stund saman med dei du er glad i, og du vil gjerne dele dette på
57 sosiale medium.

58 Men upassande bilde av personar som ein sender til fleire andre, er eit problem som kan føre til
59 nettmobbing. Snapchat er eit sosialt medium der ein jo kan sende bilde av seg sjølv eller nokre andre
60 som du kjenner. Bilda vises berre i nokre sekundar på skjermen til mottakaren, men det er mogeleg å
61 ta eit skjermbilde av bildet ein har motteke. Slike bilde som ein sender til vene eller til ein kjærast, er
62 private og kan ofte vere upassande. Viss ein mistar kontrollen på eit slikt bilde, kan det bli spreidd til
63 særsmale andre som du ikkje kjenner. Dette kan resultere i nettmobbing, som i nokre tilfelle kan
64 øydeleggje eit menneske sitt liv. Difor må ein vere særsmale forsiktig med kva ein delar på sosiale medium.

65 Å dele bilde frå dagar med familie og vene kan vere naudsynt for ein person som lever på ei livslygn.
66 Viss ein ikkje er nøgd med det livet ein lever, og ein ynskjer å skygge delar av livet sitt, kan det å dele
67 bilde der ein verkar positiv og lykkeleg vere særsmale naudsynt for nokre menneske. Det er ein «trend» å
68 publisera bilda av seg sjølv med vene der ein ser glad ut og nøgd med det livet ein lever. Mange vel
69 difor å publisera bilda der dei akkurat slik ut, sjølv om bilda nødvendigvis ikkje fortel sanninga. Dei ser
70 bort i frå sanninga og diktar opp ein verd som er betre enn den dei verkeleg lever i. Dette er ein positiv
71 side av sosiale medium, der ein sjølv kan dikte opp ein verd, som eg tenkjer er naudsynt for at eit
72 menneske skal leve eit godt liv.

73 Blir ein for oppteken av å dele bilde med andre, kan dette føre til at ein ikkje deltar i dei
74 sosiale samanhengane og ein blir asosial. Viss du sit saman med vene og dykk har ein
75 hyggeleg stund saman, er det særsmale respektlaust dersom du vel å vere oppteken med å
76 dele bilde i staden for å vere sosial og prate med dei. Som vist på bildet (Mills-annonse,
77 Hei reklamebyrå), er det særsmale usosialt å ikkje delta i samtalar når ein jo er der for å vere sosial. På
78 bildet står det «Før måtte man ikke legge ut bilde av solnedgangen for å ha glede av den». Vi har
79 dermed blitt meir asosiale av sosiale medium, og dette er eit problem i sosiale samanhengar.

80 I denne drøftingsartikkelen har eg drøfta kva deling på sosiale medium kan føre til på godt og vondt. Eg
81 har teke for meg at å dele bilde kan vere hyggeleg for deg sjølv, familie og vene, og at det er naudsynt
82 for menneske som lever på ei livslygn. Eg har også skrive om at deling av bilde kan føre til nettmobbing
83 og det gjer personar meir asosiale. Eg meiner at deling av bilde på sosiale medium er positivt både for
84 deg sjølv og for dei andre som er i bilda. Nettmobbing er eit problem med sosiale medium, men eg
85 tenkjer at ein sjølv er ansvarleg for kva ein delar og at det er viktig at ein spør om tillating frå den ein
86 delar bilde av. Ein må også bli flinkare til å leggje får seg mobilen når ein er saman med andre, slik at
87 ein kan ha en hyggeleg stund der alle deltar i samtalen. Meininga med sosiale medium er ikkje at ein
88 skal bli meir asosial og at menneske skal bli nettmobba, men at ein kan dele fine bilde med familie og
89 vene.

OMSETJINGSKRYSS

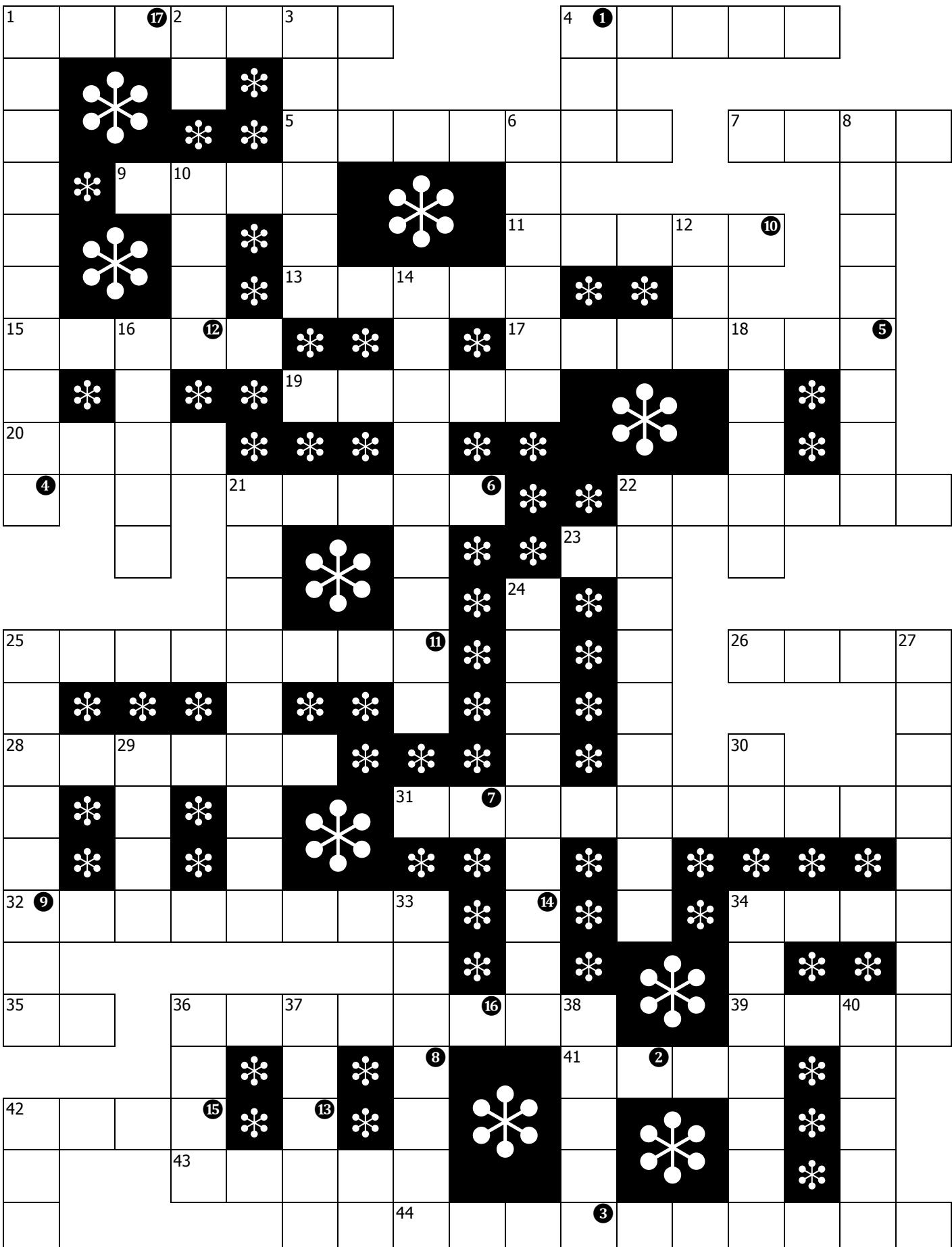
I dette kryssordet skal du erstatte det uteheva og understreka bokmålsordet med eit nynorskord som passar inn i nynorsksetninga – og i rutenettet. Bruk bokstavrutene merkte med svarte rundingar for å finne kontrollordet under sjølve kryssordet. Lykke til!

VASSRETT

1. Arbeidssøkjaren hadde erfaring frå bygg, anlegg og **eiendom**.
4. Var ein uvenleg mot ein finn, **hevnet** finnen seg ved å sende «finnskot» på kyrne: Han teikna ei ku på ein vegg og skaut ein pil på teikninga, og det verka tilbake på den beste kua på båsen!
5. Då Frp-leiaren ikkje kunne hugse at ho hadde blitt varsla om ein sentral Frp-politikar som hadde foreslått trekantsex med ein 15-åring, sa dei om Frp-leiaren at ho byrja å bli **glemsk**.
7. Konfirmanten var strålande nøgd med **gaven**, ein støvsugar.
9. Johannes H. Klæbo **tror** Petter Northug jr. kan kome tilbake.
11. Kvikksølvet kryp nedover og legg seg **nederst** i kolben på gradestokken.
13. Den første norske margarinlova frå 1886 inneheldt eit **påbud** om at margarinpakkene skulle ha kubeform.
15. For nokre månader **siden** vart Lillestrøm cupmeistrar.
17. På spørsmålet om kva ho ville ha gjort **annerledes**, svarte ho at ho ville ha prøvd å skaffe seg ein kjærast i ungdomstida.
19. «**Norge** står saman med det afghanske folket», sa Søreide.
20. Han kunne ofre det meste for å få lov til å halde **øyrene** på skjermen og høyretelefonane inntil øyra.
21. Er det riktig at det flyt av **melk** og honning her i landet?
22. Familien synest at **elendighet** er fascinerande og har bestemt seg for å satse på fattigdomsturisme.
23. Etter tre gutungar ønskete dei seg **en** jente.
25. Fjellgorillaene i Uganda er **fremdeles** utrydningstruga.
26. **Moren** vart 96 år gammal og var klar i hovudet til det siste.
28. Yrkessjåføren valde ein lang omveg for å vere sikker på at han fekk høyre ferdig lydboka utan **avbrudd**.
31. Russarane vil enno ikkje **begrave** Lenin, som ligg i ein sarkofag på Den raude plassen i Moskva.
32. Trump-tihengjarane var i **flertall** i innlandet, men ikkje i kyststatane.
34. Tjuven ville **lyve** på seg ein bursdag for å sleppe straff.
35. Elgkua var så tam at ho **spiste** eple av handa mi.
36. Det høyrer med til **sannheten** at eg ikkje eingong kan bursdagssongen utanboks.
39. Alle avgangselevar gler seg vel til å **komme** i jobb?
41. Snobben var så overlegen at han oppriktig trudde at han hadde ein **nese** som høyrde heime i dei øvre luftlagta.
42. Bestemora tok fram kniv, gaffel og **skje**.
43. «Eg er **enig** i at vi ikkje bør sy puter under armane på folk, men det meiner vel eigentleg alle saman?»
44. Derfor var det ein stor **øyeblink** då hopparane bar verdsmeisteren Daniel André Tande på gullstol.

LODDRETT

1. Ekteparet i 50-åra hadde lite lyst til å sitje med ein stor **enebolig** i alderdomen, så dei flytta til eit terrassehus.
2. «Eg **spiser** og drøymer som alle andre», sa dronninga.
3. «Kunstig intelligens» er ikkje lenger eit abstrakt **begrep**.
4. Ho kjenner igjen til den djupe stemma til Leonard Cohen, litt **hes**, slik som berre han er det.
6. Ingenting er meir oppmuntrande enn ein flokk skuleelevar ein **mandag** morgen.
8. Kan privat og offentleg **virksomhet** konkurrere på like vilkår?
10. Ein sterkt **beruset** mann prøvde å gå på ski heim, men alle kunne sjå at han korkje meistra klassisk eller skøyting.
12. Kjøp og **salg** av fruktbar jord i Polen, Romania og Ungarn opnar for eigarkonsentrasjon og grådige utlendingar.
14. Sjølv par i 20-åra kan oppleve ufrivillig **barnløshet**.
16. Alle **dager** går mot ein slutt.
18. «Det er frå meg dei store framstega må kome», sa jyplingen, «**ellers** kjem dei aldri».
21. Det finst fem **millioner** interessante menneske nord for Oslo, men berre 123 i sjølve Oslo.
22. Hadde den beste løysinga på fråverereproblemet **egentlig** vore om fråvereprosenten vart trekt frå karaktergjennomsnittet?
24. Biskop Berislav Grgic var **oppriinnelig** frå Bosnia-Hercegovina.
25. Prestasjonen var **særdeles bra**, god nok til ein seksar!
27. Det blir sagt at det **allerede** finst luksuseldreheimar i Noreg, med full tilgang på PlayStation og Netflix.
29. Under den andre verdskriga vart jødane tvungne til å **bære** jødestjerna, slik at det var lett å skilje dei frå andre.
30. **Jeg** rår alle til å lese teikneserieromanen *Maus*.
33. **Ledelsen** i Arbeidarpartiet verka sterkt splitta.
34. Kanskje er det ikkje så gale å bruke ordet «indianarar» om uramerikanarar **allikevel**?
36. På arbeidsplassen vart dei samde om alltid å **si** «hei» til kvarandre, sjølv om konfliktnivået var høgt.
37. I 2017 var Lucas og Mathilde dei mest populære **navnene** i Vest-Agder, medan William og Vilde var på namnetoppen i Sogn og Fjordane. Mohammad og Sofia gjekk til topps i Oslo.
38. Alt det vi kan gjøre ein **annen** dag, kan vi òg gjøre i dag.
40. Michel de Montaigne sa at ekteskapet er som eit fuglebur: Dei som er utanfor, prøver fortvila å kome seg inn, **mens** medan dei som er innanfor, prøver å kome seg ut.
42. No ser eg atter slike fjell og dalar, som dei i min fyrste ungdom **så**.

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----

OMSETJINGSKRYSS

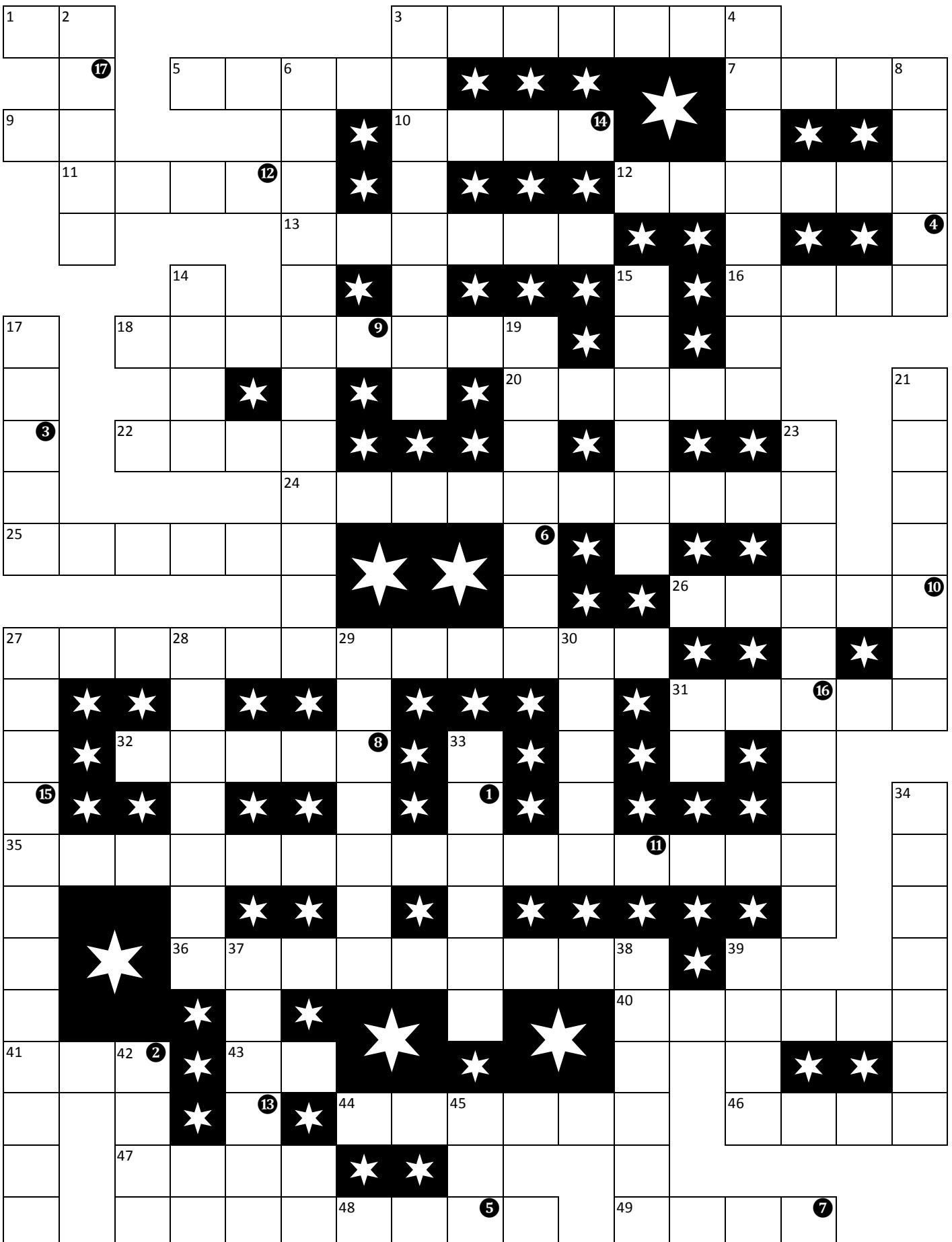
I dette kryssordet skal du erstatte det uteheva og understreka bokmålsordet med eit nynorskord som passar inn i nynorsksetninga – og i rutenettet. Bruk bokstavrutene merkte med svarte rundingar for å finne kontrollordet under sjølve kryssordet. Lykke til!

VASSRETT

1. Den første som **spiste** østers, var ein modig mann.
3. Det er stor **forskjell** på å høyre eit insekt på soverommet og i hagen.
5. Skipet **seilte** for dei allierte under heile krigen.
7. Alle kan bli stjerne i sitt **eget** verdsrom.
9. Dei syndene som **dere** gjer to og to, må **dere** betale for éin og éin.
10. Hadde han reint **mel** mjøl i posen.
11. «Du er **nødt** til å vere utandørs», sa ho til gjesten.
12. Ingen søndagsmelodiar kan lokke jentene fram på ein **tirsdag**.
13. **Hvorfor** kjem det eine etter det andre? Burde det ikkje ha vore omvendt?
16. Bokstavane og **tallene** møttest ein dag og ville slåst.
18. Skulen har **foreløpig** trykt diktsamlinga i 230 eksemplar.
20. Forvarm **ovnen** til 220 grader.
22. Innsatsen til elevane vil avgjere om dei kjem i **havn**.
24. Han la seg flat då han fann ut at "kjevle" er **intetkjønn**.
25. Når **nøden** er størst, er hjelpa nærmast borte.
26. Ein forfattar er ein mann som ikkje kan **holde** vrangførestellingane sine for seg sjølv.
27. Den gongen då Donald Trump blanda saman 7/11 og 9/11, kom **forsnakkelsen** på førstesida til norske aviser.
31. Bøker luktar **helt** spesielt, dei luktar ein slags klokskap som ikkje finst andre stader.
32. Eg er ein **ener**. Eg er best om eg samanliknar med meg sjølv.
35. Livet er hardt arbeid og kjem utan **bruksanvisning**.
36. Dei fleste har kjøkkenet fullt av **redskaper** dei aldri bruker.
40. Han gjekk gjerne rundt i strømpebukse når han var **alene**.
41. Jeg **ga** barna mine eit sett med batteri til jul – og ein lapp der det stod «leiker ikkje inkludert».
43. Blir eg smartare **nå**, så klikkar eg.
44. «Vi har eit enormt allsidig **tilbud**», påstod rektoren som ville lokke til seg nye elevar.
46. Han såg at bestevennen var lei seg og deprimert, men valde å **tie** framfor å snakke.
47. På ein skala frå ein til ti gir eg dette kryssordet ein **nier**.
48. Ballen dalte i ei **bue** bak han og i mål.
49. Dommarane **økte** straffa då saka kom opp i lagmannsretten.

LODDRETT

2. Meldinga skremde meg, for der stod det at vi **trenger** å snakke saman så fort som mogleg, helst ved brygga i kveld.
3. Ved å ha på seg refleks kan ein redde både livet sitt og **samvittigheten** ti eit uskuldig menneske.
4. Språkrådet er **dessuten** kritisk til namnevalet «Vestlandet» på det som trass alt berre er ein del av det området som tradisjonelt blir kalla Vestlandet.
6. Gleda over **godkjennelsen** forsvann då kostnaden blei kjend.
8. Ordførarane bad om hjelp til å finne eit **egnet** namn på den nye kommunen.
14. Ein god ven opnar den **døren** du har lyst til å opne.
15. Dei som er unge i dag, bør av og til **tenke** på at dei er gamle om ikkje så altfor lenge.
17. Det var noko **ujevn** kvalitet på det nye skulekoret, men alle likte at terskelen var låg for å melde seg inn.
19. Namnet hans er Sverre Magnus, og han er **sønnesønn** til kong Harald V og dronning Sonja.
21. Det viktige er å stille forskingsspørsmål som gjer det mogleg å kome til **motsatt** konklusjon av det ein hadde tenkt seg.
23. Ho fekk berre sjå **innledningen** til kapitlet.
27. Kinesiske gruveingeniørar er i desse dagar i gang med **forberedelsene** til drift på Grønland.
28. Slektsgranskinga viste at oldemora hadde vore ein ivrig **snekker** og treskjarar.
29. «**Hvordan** stavar du kjærleik?» spurde Nasse Nøff. «Du stavar ikkje kjærleik, du føler han», svarte Ole Brumm.
30. Det er knytt stor spenning til kva som kan **gijemme** seg på botnen av Hafsfjord.
31. Far (51) får MMs-bilete av sommarlys dotter, ein gong skapt i grenselaus lykke, no så vakker at han nesten tvilar på at **hun** kan vere hans.
33. Alle styrrepräsentantane tok **gjenvalg**.
34. Kven kan **fortjene** å få hovudgata oppattkalla etter seg?
37. Det var ein perfekt sommarferiedag – varm, **ensom** og fri. Eg plaga ingen, og ingen blei plaga av meg.
38. Eg **rødmet** på halsen der eg stod.
39. Ho såg seg sjølv i spegelen og lurte på om ho kunne vere så **het** som klassekameratane ville ha det til.
42. Kranglefantane hadde kome inn ein **ond** sirkel.
45. Han **lå** og var grådig etter henne om natta, og han fekk henne.

Kontrollord:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----

FASITSIDER

Hårete kommaoppgaver - side 16

- «Du skal ikke (...), sa (...)
- Petter, kjørte dere (...)?
- Moren var kravstor, så (...)
- Onkel Georg, som er skallet, er **hårsår** (...).
- Jeg liker deg (...) som **hår i suppa**, sa han (...)
- (...) Hollandes, Frankrikes president, hadde (...)
- (...) friste mannfolk, men mange forelsket (...)
- Da han ble 50 år gammel, la han merke til (...)
- (...) frisyrene til Neymar, Messi og Ramsey.
- Jo, frisøren fra Bryne ble dømt (...)
- Håret som ble klippet av 140.000 ofre i Auschwitz, ligger ennå utstilt.

Hårete kommaoppgåver - side 17

- Han sat med skjegget i postkassa, for (...)
- (...) Jagland, som sat i frisørstolen (...), fekk (...)
- «**Ein kan ikkje** (...), sa oldemor (...)
- Kvifor greier Tormod, sosiallæraren vår, aldri (...)
- (...) etter håret, men dei valde i staden (...)
- Skriv du under kontrakten, eig (...)
- Gud, eg lover (...)
- Nei, dette er ein jobb (...)
- (...) der ho var fanga, brukte den vakre (...)
- Eva, Ada, Ina og alle dei andre (...)
- (...) så mykje, kjende læraren (...)

Hårkryssord #1 - side 18

H A R N A L				P A R Y K K			
H	A	R	N	A	L	U	L
M	U	S	T	A	S	S	L
O	T	A	K	S	J	Ø	Ø
V	A	J	H	A	N	V	S
E	F	E	A	E	K	A	K
M	L	A	G	H	R	N	S
B	E	G	G	A	I	E	J
E	T	R	E	D	A	G	E
R	T	U	D	A	G	R	G
E	N	E	S	E	S	H	A

Manglende ord: KRISTUSSKJEGG

Hårkryssord #2 - side 19

T	H	E	S	T	E	H	A	L	G	L	P
U	I								G	U	A
F	E	T	T	S	L	E	I	M	L	M	U
S	L								H	E	L
E	E								A	K	E
H	A	R	K	L	Ø	V	E	R	T	V	S
Å	B	U		N				Å	E	E	
R	A	E		G				O	L	I	
F	R	I	S	Y	R	E	R				
T	V	L									
E	H	E		N	T	E	S	V	E	I	
I	A	E							T	T	
L	Ø	S	H	A	R	K	E				

Manglende ord: HÅRBLOMST

Hårkryssord #3 - side 20

S	N	A	U	S	K	A	L	L	E	T	P
H	N	O									
Å	Ø	V									
H	A	R	G	R	E	N	S	E	M	S	G
Ä	B	R							J	G	
R	Ø	B	A	K	O	V	S	E	I	S	
S	Y	R	E						K	V	
B	O	L	L	E	S	V	E	I	F	L	E
R	E	M							L	I	I
E	S								E	P	S
D		K	R	Ø	L	L	T	O	P	P	
D		G	R	O	R	U	D	P	A	L	M

Manglende ord: MUNNSKJEGG

Hårkryssord #4 - side 21

F	I	P	P	S	K	J	E	G	G	A	D
H											
O											
C											
K											
E											
Y											
S											
V											
A											
E											
I											
S											

Manglende ord: PROFETSKJEGG

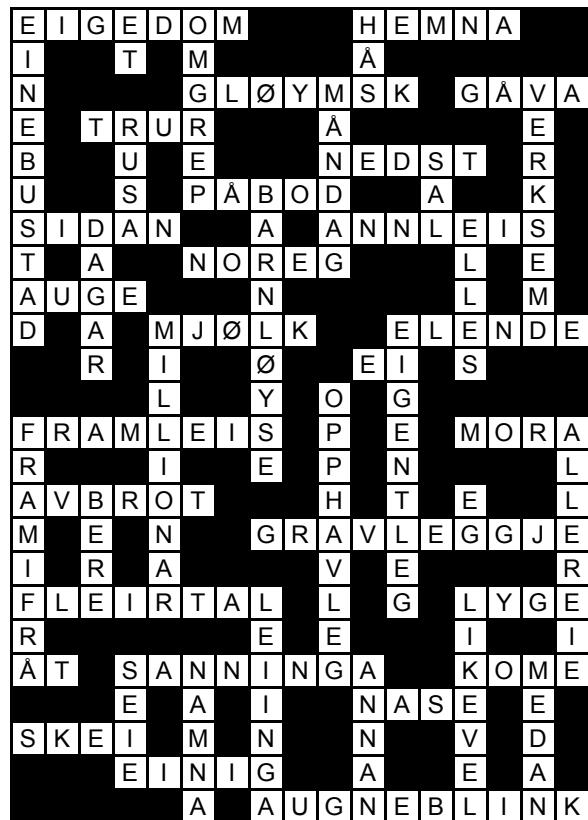
Eksempeltekst hovedmål - side 15

- Skråstilt skrift i A1-teksten forteller hvor leseren skal legge trykket. I A2-teksten er ordene som omtales, skilt ut ved hjelp av skråstilt skrift.
- Jeg-personen forteller først om seg selv, deretter om gutten hun er forelsket i. Når pronomenet "vi" brukes, forstår vi at de ser på seg selv som et par.
- Logisk sett passer det med et nytt avsnitt her, fordi et nytt tema blir introdusert. Ordet "Det" hadde fått plass på linjen over.
- Eleven kunne satt inn fotnote eller en mer presis kildeopplysning etter teksten, eventuelt brukt referanseverktøyet i Word for å få hjelp til å huske de detaljene som bør med.
- Det første verbet har én stavelse i preteritum og er følgelig sterkt. Det andre verbet har bøyningsendelse i preteritum og er følgelig svakt.
- Eleven skal skrive "uttrykker" med to t-er, fordi noe trykkes ut, deretter "i hvert fall", "åtteåring" og "lenger" (adverb).
- Det er mange eksempler på gal kommabruk etter replikk. Språkrådet rår til komma etter hermeteiknet, men spørsmålsteikn og utropsteikn før hermeteiknet.
- Eleven kunne latt jeg-personen tenke høyt om noen av egenskapene til jeg-personen i starten av fortellingen. For ordens skyld: Det er ikke noe krav i oppgaven at elevene skal gjøre rede for førsteinntrykket først i fortellingen.

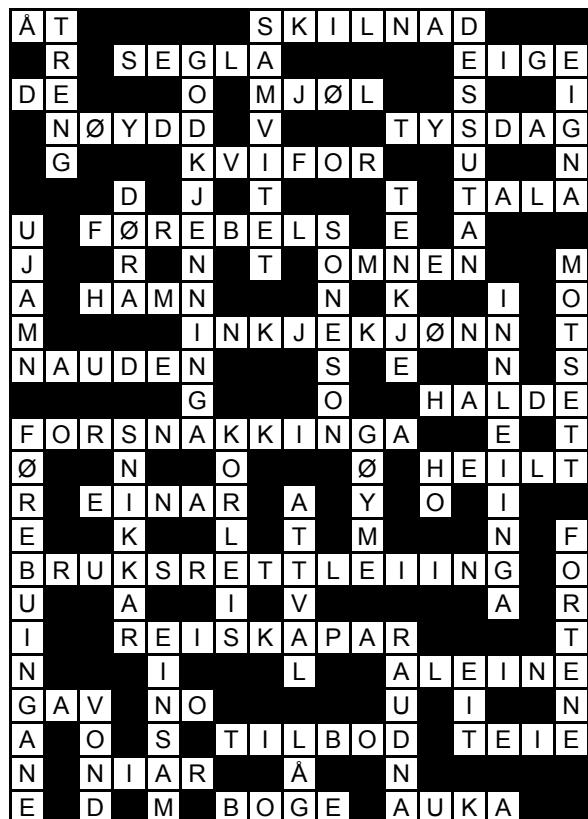
Eksempeltekst sidemål - side 19

- Sensorene har gitt eksamenssvaret en sekser. Mange sensorer vil nok mene at den karakteren er for snill, at en femmer ville ha vært mer rimelig.
- Avslutninga gir ikkje noko til leseren, og det nest siste avsnittet kunne fungert som ei avrunding av teksten. Stryking er aktuelt.
- Fleire stader i teksten er det litt uklart kva sitata skal vite. Lesaren kan som oftast forstå kva skrivaren har tenkt, men ikkje alltid. Eleven bør få tips om å bli endå meir konkret.
- Nei, strengt tatt ikkje.
- Det er problematisk med fiktive mottakarar til eksamen, særleg når elevane ikkje har fått kjennskap til det fiktive universet gjennom førebuingsmaterialet. Eleven må ha rett til å gjere eigne vurderingar.
- Generelt sett bruker sensorane sjeldan dei høgste karakterane, og dei er lite samde om når det er riktig å bruke toppkarakteren.

Omsetjingskryss - side 30

Omsetjingskryss - side 32

B-økonomi

Norsknytt

Norsknytt nummer 4-2017

Returadresse:
Norsknytt
Postboks 303
7601 LEVANGER

Arthur Schopenhauer (1788–1860)

Sitat frå Arthur Schopenhauer:

*Å lese er å tenkje
med ein annans hovud
i staden for sitt eige.*